

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felolós szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Kiadja:

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

„Csipek-aprak“.

Budapest, augusztus 8.

(K.) Csipek-aprak: — mi ez? Ha úgy tetszik, eltorzított magyar szó. De ha jobban tetszik, hát válasz a pestmegyei tanfelügyelő urnak, aki a vármegyéhez beterjesztett jelentésében panaszkodik a főváros környékének idegenajku lakossága ellen, mely állhatatosan, szinte csökönyösen hisit meg minden magyarosítási törekvést. Ez a *csipek-aprak* lát-szatra megfelel a pestmegyei tanfelügyelő urnak és meg is cáfolja panaszát. Mert akár-hány budakeszi sváb ablakában ott olvasható nyaranta ez a rejtélyes szó s a nyaraló gazdasszonyok elértik, hogy az illető sváboknál csibe-abrak, csirkéknek való eleség kapható. S ha az asszonyok beljebb kerülnek a svábok hajlékába, ott eleven magyar szót is hallhatnak, ámbátor tagadhatatlan, hogy az is olyanforma, mint az ablakba írott magyar hirdetés. De más, környékbeli községben, például Török-Bálinton, minden sváb tud magyarul s a gyerekek határozottan jól tudnak. Így tapasztalják ezt a nyaralók, így tapasztaltuk magunk is. És azért a pestmegyei tanfelügyelőnek mégis igaza van. Hát hol itt a bibi? Alighanem ott, hogy a tanfelügyelő ur *télen*, a közönség pedig *nyáron* szerzi a tapasztalásait. S míg a tanfelügyelő a főváros környékének rendes, hétköznapi arcúlatát vizsgálja, addig a nyaraló közönség egy alaposan nekigyürkőzött, szerepére jól elkészült lakosságot talál magával szemközt. A tanfelügyelő urral szemben ez az idegenajku lakosság nem komédiázik, mert ugyan mi haszna belőle? — de a nyaraló publikum pénzt hoz, életet hoz, neki tehát érdemes komédiázni.

Ebből az elvitázhatatlan jelenségből le kell szűrni azt az igazságot, hogy a főváros környékének idegenajku lakossága, ha a maga

jól felfogott érdeke kívánja, nem olyan csökönyös a magyarosodással szemben. Ha a nyaralás szezonja három hónap helyett tizenkettőig tartana, a pestmegyei tanfelügyelőnek nincs alkalmja olyan szomorú jelentés tételére. De hát nyaralni csak három hónapig szokás s azontúl a svábok bizony svábul számolják össze azokat a garasokat és forintokat, amit magyar szóval sikerült nyáron összeharásolni. És nagyokat nevetnek télen a sikerült komédián. És annál csökönyösebb svábok — télen. Kárpótolják magukat a nyári áldozatért. A pestmegyei tanfelügyelő pedig hazafias felháborodással jegyzi fel magának a tapasztalt csökönyösséget. Intézkedéseket is követel a vármegyétől, a megye talán az államtól, hogy ezt a csuf csökönyösséget valahogyan meg lehessen törni. Pedig a mi hitünk szerint a ravasz svábokat csak az önzésük-nél lehet megfogni. Egy karakterisztikus példát megint csak egy sváb falu kínál. Annak a falunak ugyanis volt egy Kossuth-faló papja, aki miatt a nyaralók két nyáron keresztül, mintha csak özsekesküdték volna, elkerülték a falut. S lám, a megrémült svábok kidobálták alacsony szobáikból a más-különbben nagyon is népszerű pap ajánlással ellátott arcképeit, még az elüldözésére is mutattak hajlandóságot, mert pap ide — pap oda, első mégis csak a pénz, amit a nyaralók hoznak a faluba. S elhaligattatták a papot, csak hogy a közönségüket lassankint visszaszoktassák a falujukba. Nyilvánvaló ebből az egyetlen példából, hogy se a megye, se az állam, se a sajtó szava annyit nem tehet, mint a közönség bojkottja. Ha a nyaraló-közönség csak egy-két esztendőn keresztül olyan csökönyösen elkerüli a kipécézett falvakat, mint amilyen csökönyösen meghusítja e falvak lakossága a magyarosítási törekvéseket: akkor a tanfelügyelő a harmadik esztendőben igen meglepő eredményekről fog be-

számolhatni. Ha mi elkerüljük őket *nyáron*, ők közeledni fognak hozzánk *télen*. Ez olyan bizonyos, mint hogy kétszer kettő négy.

Az persze más kérdés, hogy vajjon az így kierőszakolt magyarosodásban valami nagy kedvünk telhetik-e vagy sem. Ugyanegy napon olvasni a pestmegyei tanfelügyelő szomorú jelentését s azt a turóc-szentmártoni telegrammot, hogy mennyi áldozatkészséggel, mennyi lelkesedéssel, mennyi alattomos tüzzel siet a tótság a *Múzeum-egylet* és a *Zsivéna* közgyűlésére; hogy míg nekünk itt, a főváros közvetlen szomszédságában is a sváb polgártársak *önzésére* kell spekulálnunk, addig a felsővidék *áldozatok* árán is dokumentálja a maga tót voltát: — ez a párhuzamos megfigyelés bizony nem nagyon fölemelő. De a magyarságnak ilyen szomorú jelenségeken megülköznie, vagy pláne buslakodnia nincs ideje. Az a tudat, hogy a legnemesebb eszközöket mind felhasználta, hogy szeretettel, okos intézkedésekkel, az intézményeink jóságába vetett hit ápolásával próbálta magához láncolni idegenajku testvéreit, hogy ez a törekvése részben sikerült is és mégis csak ritkábban akadunk már olyan elemekre, amelyek *csökönyösen* dolgoznak a magyarosodás ellen: — megnyugtathatja a magyarság lelkiismeretét, hogy kivételes esetben kivételes eszközökhöz nyuljon és bár nem egészen az izlése szerint való, az önzésük-nél fogja meg azokat, akiket másképpen megfognia egyáltalán nem sikerült. Mentül igazabb tehát a pestmegyei tanfelügyelő jelentése, annál sürgősebb és szükségesebb, hogy a csökönyös községek lajstroma a publikum elé kerüljön. Egy-kettőre megint nyár lesz és hadd tudja akkorára a magyar közönség, kik kerülnek a magyarságot és kiket kerüljön ennél fogva a magyarság. Ez ugyan csak taktika, de bizonyos elemeket nem lehet szeretettel és lelkesedéssel megnyerni, csak taktikával.

T Á R C A.

A velencei kiállítás.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája: —

Irta: Szántó Kálmán.

II.

A külföldi festők.

Tizenöt teremben vagy hétszáz kép és rajz mutatja be Európa nemzeteinek festőművészetét. Ebben a rengeteg számban az olaszokon — s különösen a venetákon kívül — a franciák, angolok és németek vannak leginkább képviselve. Orosz, spanyol alig van egy-kettő s az északi népek, dánok, svédok, norvégok is gyér.

Az egyes nemzetek gyűjteményei természetesen nagyon különböző értékű darabokból vannak összeállítva. Egyben azonban, el kell ősmerni, mindögyik fölülmulja a magyart: abban, hogy egyik sem szorítkozik olyan rövid lustrumra, mint a magyar osztály. Ez legfőkébb ha tíz év festészetét mutatja be s a katalógusból, mely a művészek rövid életrajzát is közli, könnyen megállapítható, hogy a harmincasok derekán egyik művésznünk sincs még tul. Még csak nem is a *ma*, talán inkább a *holnap* művészei valamennyien, akiknek nem annyira jelenét kell elősmerni, mint inkább a jövőjükhöz lehet bízni. S ezt a jogos szemrehányást a kiállítás rendezője nem is kerülheti el.

A franciák például a harmincas évek nagy evolúciójával, a Barbizoni-tanya nagy mestereivel: Corot, Millet, Daubigny, továbbá Dupré munkáin kezdik kiállításukat. A mesterek nem a legjobb munkáikkal vannak képviselve, de azért még

mindig ragyogó és előkelő példákon mutatják be azt a nagy kiválást, melyen a francia tájkép, elszakadva Poussin akadémikus hagyományaitól, 1830-tól fogva átmént. A Corot Táján, a ködös, párásszűrűletben csónak halad át a zombékos tavon, elül egy óriási bükk terjeszti sárga lombos ágait, tul a tavon messze perspektívában nyulnak a hegyek. A tó felett csodálatos párázat lebeg, mely összefogja, felolvasztja és temperálja a színek élénkségét s málázó hangulatot önt el az egészen. Rendkívül hasonlatos hozzá tárgyaráis, hangulatra is Daubignynek *Meulani kikötője*. Az álmodó csöndes partvidéken, a vizen lebegő csónakkal, a partot szelgelyező ligettel ugyanaz a gyöngéd báj vonul végig, mint a Corot-én.

A két festő lelkének különbözőése különbözteti meg a festményeiket egymástól: a Daubignyben több az erély, a tónusok élénkebbek, az egyes színek ragyogóbbak. Még erősebb ez a vonás a Dupré *Tölgyében*. A zöldesszürke égen az alkonyat most megy át az éji órába, égő hold ragyogja be a magányos tölgyet, mely erejének szinte tiszta tudatával nyújtja ki mozdulatlan ágait a tompa, sötét levegőbe. Csodálatos hatása van a Millet *Magányának*. Végletlen egyszerűen van koncepiálva és mélységes benyomást gyakorol a lélekre. Omlatag körkerítés takarja fel az erdő sűrűn növekvő fiatal hajtásait. Elöl nagy tisztás, melyet olvadékony, színezahyott, piszkos, barna hó borít. A lombjavesztett sudar fák, a végtelen elhagyatottság, az ólomszürke levegő, melyben nem moccan élet, rendkívüli módon tudják a magányt éreztetni. E kiváló mesterek képeinél szerzett benyomás kísér el *benyunket* a tanítványok kiállításához s amaz szinte jobban megérteti emezeket, magyarázza hiányosságait, szinte földöz gyöngyöket. A *Danchez* Pont-l'Abbéja, a *Gagliardini* napégette képei, a

Guignard holdvilágos tája éreztetik a mesterek példájának hatását legjobban. — A figurális festők között egyformán megtaláljuk *Courbet* és *Puvis de Chavanne* tanítványait. Amannak erős realizmusát tükrözteti vissza *Raffaelli* a Párisi virágáruslányban és a Szép napolitánában. Mind a kettőben az élethűség, a belső igazság, a jellemzetes részletek keresése a feltűnő. A Puvis de Chavanne idealizmusának hatását látjuk a *la Touche* velencei tárgyú képein s még inkább a *Carrière* Belleuvillei színházán, mely egyik leghatásosabb darabja a tárlatnak. A kép előadás közben mutatja be a nézőteret, amint az elhomályosított karzatokról a közönség éles figyelemmel kíséri az előadást. Csupa árnyék az egész, az alakok mintegy sötét fátyolon át jelennek meg előttünk s ezen a szítnen keresztül, inkább csak mozdulataikból, mintsem arckifejezésükből vehetjük ki a mélységes benyomást, melyet az a, úgy látszik, nagyon erős jelenet a lelkükre gyakorol. Rendkívüli hatása van a képeknek, mely a szürke színeknek, de csakis ezeknek egész skáláját mutatja be s valóságos lelki izgalmat tud a nézőben kelteni.

Az angol festészet a praerafaelizmust, különösen Botticellit uralja. A quattrocentonak ez ujjá-élesztése az angoloknál egészen egy nyomon halad a francia reakcióval az akadémikus hagyományok ellen. Frisseséget és üdőséget, közvetlenséget és felújulást keresnek ők is az iskolás konvenció ellenében s odaforodtak, hol a maguk világnézetéhez illőbben a pogány eszménység helyett naiv hitet, a tulnemesített formák helyett magát az embert találták, ha mindjárt szögletesnek s tökéletlennek, de mégis magukhoz hasonlóbbnak. A vagyoni jólét józan élvezete az angoloknál az emberi test egy új szépségformáját teremtettemeg, mely a maga nemében bár szintén nagy és fontos, de nagymértékben elűtő attól a klasszikus

Lássuk a lajstromot. Lássuk, kiket kell kerülni. A többi aztán majd elvégezzük mi a tanfelügyelő ur és a magyarság teljes megelégedésére...

BELFÖLD.

A miniszterelnökök ischiben. Széll Kálmán ischli tartózkodásának okairól a *Budapesti Tagblatt* azt jelenti, hogy az ischli ut első sorban azoknak az intim politikai viszonyoknak a megbeszélésére vonatkozott, amelyek most Németország és monarchiánk között fennállnak, de a főoka a folyó ügyekről való jelentéstétel volt. Néhány hét választ el csak bennünket a parlamenti ülészeknek összehívásától. A parlament első terjesztendő munkaprogramm megállapítása a kormánynak fontos gondja. Azonkívül báró Fejérváry jubileuma alkalmából, a neki jutandó kitüntetés is az ischli tanácskozások egyik tárgya volt. Végül azt hiszi a *B. T.*, hogy a kormány az új választásokra nézve is megállapodott és erre nézve előterjesztést is tett a királynak. A mostani képviselőház semmi esetre sem marad együtt október közepén túl.

A jezsuiták pénze. Ma két új momentumról számolhatunk be a Magyarországra készülő jezsuita-pénz dolgában: az egyik egy dementi, a másik egy — újabb ajánlat. A dementi *Tonello de Stramare* lovag, bécsi portugál konzul teszi közzé egy bécsi lapban, kijelentve, hogy a szeptedi tanáshoz intézett beadványt sem ő, sem az ő megbízásából más nem írta alá s hogy a lapoknak erről szóló közlése valótlán. A konzul ur nyilatkozata egy kissé titokzatosabb teszi az ügyet és most már kíváncsian várjuk, hogy mit szól hozzá a másik aláíró, dr. *Badinyi Gyula* rozsnói ügyvéd, aki a maga aláírását nem tagadta el. Az újabb kölcsönajánlatról a *Nagyváradai Napló* ad hírt hosszabb cikkben, amelyből a következőket közöljük:

A francia jezsuiták a klerikálizmus mentstárának hitt Regnum Mariánumban akarják óriási erővel megvetni a lábukat s a nagybom magyar városokba elhelyezni megmentett millióikat.

Szeged volt az első város, melynek nagy kölcsönre ajánlatot tettek s megbízottainak egy emberük *Nagyváradot* szemelte ki második kamatozó helyül.

A bécsi portugál konzul megbízottja járt is már egy jónévi nagyváradi ügyvédnél, de az egyelőre még nem adott határozott választ, hogy az ajánlat megtevésében s a továbbiakban elvállalja-e a megbízást.

Mikor a főváros kölcsönpenzint keresett, jött egy francia ajánlat. Az ajánlatkozó később visszavonult és maig sem tudni biztosan, hogy ki is volt az a rejtélyes francia konzorcium?

szépségformától, melyet a renaissance legfőbb mesterei a görög hagyományok és olasz szemléletük alapján kiképeztek. Azok a nemesen tisztá vonalak, a tagoltság tökéletes harmoniája, a színeknek ama telítettség, az anyatermészethez való ragaszkodás belső érzete, a napnak, víznek, földnek szinte kizárólag pogány imádata hiányzik emezektől, amelyek még ma is őrzik az erős eszontozatú és szabálytalan vonású germán fajok keveredéséből eléllott race szőkeletességeit és nehézségeit. Vagyoni jólét, mely kultúra, a szépiert és nemesített való vérről várt rangjában, testnek és léleknek tudatos szőpítése és nemesítése, szelektált fajtáj tette az angolt a modern Európa egyéb népei között. Ez a faj, mely még hevíteiben is megőrzött bizonyos józanságot s legfőbbkétebb példányaiiban is hűtő érzete bizonyos fogik a struktúra ama nemességének, melyet teljes mértékben csak a déli fajoknak adott meg a természet: szinte vízszálat szővetségesekre talált a quattrocento mestereiben, akiknek érzéseik egyszerűbbek, vonalaik keményebbek, alakjaik emberesebbek a Raffael és Michel Angelo főnsége és rajongó, nem e világbeli alakjainál. A műtermekben összesorvadott idealizmustól elfordulva, az élő természet megnyilatkozott eszméire folyomadtak, azt vizsgálták szinte aprólékos részletességgel s ösztönszerű szimpátiájuk elvezette őket a Raffael közvetlen elődeihez, akiknek hitük még naivabb, koncepciójuk egyszerűbb, kidolgozásuk még keményebb és nyersebb volt. Az átalakítást végrehajtó mesterek közül csak *Darne Jonel* van egy festményével és néhány rajzával képviselve, *Lancelot* álmat ábrázolja amaz s éppen nem tartozik a mester jobb dolgai közé. Rajza nagyon is kemény, levegője hiányos, a zöldes tónusból kiemelkedő színezés nyers. Az evolúció első kísérleteit jelzi e kép, mikor maguk a kezdeményezők is még csak keresték a kibontakozás útjait. Inkább-tárgyánál fogva érdekes s jelzi az első na-

De azért már akkor sugdostak, hogy a francia jezsuiták tették az ajánlatot, kik meg akarják menteni millióikat az őket kitélő francia állam elől.

A cikk ezután, egy fővárosi estilap nyomán, hosszasan foglalkozik a francia papi kongregációk dolgával és így fejeződik be:

Városaink jól teszik, ha kétszer is megmondják, hogy elögradják-e a jezsuiták pénzét? Ha elögradják, elkészülhetnek rá, hogy nemskára megkapják magukat a jezsuitákat is. Ha Szeged városa ezt akarja, akkor siessen a kapott ajánlatot elögradni.

Nagyváradnak nem engedünk jezsuita-tanyát venni. A nagy veszedelem, amit ez jelent, nem fízethető meg a világ összes millióival.

Szilágyi Dezső a kiegyezésről. A *Times* bécsi levelezője egy beszélgetés lényegét közli, amelyet 1898. március havában Budapesten a magyar-osztrák gazdasági kiegyezésről folytatott *Szilágyi Dezső*vel.

Az imént elhunyt nagy államférfi, a *Times* levelezője szerint, ez alkalommal arra az álláspontra helyezkedett, hogy a mostani gazdasági kiegyezés Magyarország és Ausztria között az utolsó. A magyar közigazgatás folytonosan fokozódó költségeit az ország egyedül hatalmasan kifejlődő ipar segítségével bírhatja el; a mellett egyre jobban hátrébe kell szorulnia annak a fölfogásnak, mintha az osztrák piac nélkülözhetetlen volna mezőgazdasági termékeink részére. Így azután a nemzeti fejlődéssel párhuzamosan Magyarországon mindenki meg fog győződni az önálló vámterület szükségességéről. A gazdasági kiegyezés helyett magyar-osztrák kereskedelmi szerződés foglalná el, amelyben a két állam kölcsönösen kivételes elbánást biztosítana egymásnak, ami tulmenne az idegen államoknak megadandó legtöbb kedvezményeztettség határára. Ekképpen lehetséges volna érintetlenül föntartani a dualizmus közös vámterület nélkül is.

A *Times*nek erre a közlésére a *M. N.* azt jegyzi meg, hogy nagyon kényes ilyen nyilatkozatok közlése a nyilatkozó halála után. A halott nem igazított helyre semmit. Már pedig legalább is föltűnő, hogy Szilágyi Dezső magánbeszélgetésben ennyire élesen és határozottan az önálló vámterület mellett nyilatkozott volna, a mikor nyilvánosan mindig a közös vámterület alapján állott.

A szerb patriárka lemondása. Az újvidéki *Zastava* állítólag jól informált forrásból arról értesül, hogy *Brankovits* patriárka engedve a kényeszerűségnek, készen nyilatkozott egybehívni a szerb egyházi kongresszust noha ezt nem szívesen tette. E mellett bizonyít — mondja a *Zastava* — azoknak a lapoknak a magatartása is, amelyek a patriárka és szorosabb híveinek az érdekeit képviselik. A patriárka azonban csak látszólag engedett, de a kulisszák mögött azon fáradozik, hogy a kongresszus megtartását

gyobb változtatást, melyben az angolok választott mintaképeiktől eltértek. A biblikus és legendás tárgyakat ugyanis — részben az angol költészet (Tennyson) hatására is — a középkori mondakéval cserélték föl, mely csakhamar a szimbolizmushoz vezetete őket. Ezt a szimbolizmust legjellegzetesebben egy fiatal festő tünteti föl, *Bynass Shaw*, akire ma mint az angol festés leendő büszkeségére tekintenek föl. Az ifjúság tulesapongó ereje émlik át mind a két képén, a képeket merészsége az alkotásban, a színekben való tobzódás gyönyörűsége, melyet csupán a rajzuk tisztasága, sőt nemessége mérsekel csupán. A Botticelli közvetlen befolyása senkin sem érezhető annyira, mint ezen a fiatal festőn, aki egész fejeket és mozdulatokat vett át mesterétől. Az egyik képe *Szerelmi játékok* ábrázol. Egy mosolygó Amor egy kosár gyümölcsöt visz a kezében, körülötte ragyogó színekbe öltözött leánysereg tolong, futva utána, csipkedve a gyümölcsöt, lehajolva egy-egy lehallott szemért. Egy kanyargó patak túlsó partjáról már jömlakott, talán meg is eszmérlött pár bánatos szemmel nézi a tarka jelenetet. Mélyebb gondolat nyilatkozik a *Hova?* címűben. Vilharos tengeren, könnyű csónakon indul az élet útjára egy fiatal pár. A férfi tágra nyílt szemmel tekint a messzeségbe, a nő hunyt szemmel karolja át és odaadón simul a férfi kebelére. A csónakot, a vízből félig fölmerülve, három nőalak — a Párkák — viszik tovább. A Halaladó, be-kötött szemmel, szinte vérárgasztó mozdulattal emeli magára az ollót. Kisebb-nagyobb tarkasznú szappanbuborékok emelkednek ki a habzó vízből, melyek egyikeben az életnek egy-egy változata s alakulása. Melyik pattan szét s lesz semmivé, melyik változik maradandóvá? A férfi hiába nézi, az asszony pedig hitte s bizalommal simul az erős kebelre. Bizonyos, hogy az allegóriák elkerülhetetlen végzetét ez a festmény is sulyi. A kérdést,

megakadályozza. Illetékes helyen azt tartják, hogy a patriárka mindenesetre még a kongresszus előtt nyugalmába vonul.

Nem tudjuk, mit nevez a szerb radikális lapja illetékes helynek, de konstátáljuk, hogy illetékes helyen a patriárkának erről a szándékáról nincsenek értesülve.

A választások előtt. A *körösányai* választókerületben köztudomásra jutván az, hogy a kerület köztisztelőben álló képviselője, báró *Jósika Gábor*, többé nem vállal mandátumot, a mult napokban, mint már említettük, a választók élénk részvételével pártértekezletet tartottak, amelyen szabadelvűpárti programmal egyhangulag dr. *Beck Lajos* budapesti ügyvédet jelölték; ez alkalommal *Széll Kálmán* miniszterelnökhöz és báró *Podmaniczky* Frigyeshez, az országos szabadelvűpárt elnökéhez a következő üdvözlő táviratokat küldték:

I. Nagyméltóságu *Széll Kálmán* miniszterelnök ur, a szabadelvűpárt vezére, *Rátót*.

A körösányai kerület közséjeiből mai napon egybegyűlt választók nagyrészeletile ezen kerület szabadelvűpárti országgyűlési képviselőjévé nagy lelkesedéssel dr. *madarasi Beck Lajos* budapesti ügyvédet jelölte. Es midőn jelöltünk zászlóját kibontva, a körül lelkesedéssel csoportosulunk, ez alkalommal Nagyméltóságodat, mint a szabadelvűség felkent bajnokát és eleveink igaz vezetőjét mély tisztelettel üdvözlöjük. Kérjük, hogy odaadó ragaszkodásunkat fogadja kegyesen. Ez a szabadelvűség zászlajának diadalra vitelében bennünket áldandóan lelkesitem fog. Dr. *Török Artur*, elnök.

II. Nagyméltóságu báró *Podmaniczky* Frigyes ur, az országos szabadelvű párt elnöke, *Budapest*.

A körösányai kerület közséjeiből mai napon egybegyűlt választók nagy értekezlete ezen kerület szabadelvűpárti országgyűlési képviselőjévé nagy lelkesedéssel *madarasi Beck Lajos* budapesti ügyvédet jelölte. Midőn ezt Nagyméltóságod tisztelettel bejelentjük, fogadja Nagyméltóságod mély tiszteletünket, amelyivel Nagyméltóságod iránt, mint a szabadelvűség ősz bajnokát iránt mindnyájan viseltünk. Dr. *Török Artur* pártelnök.

Széll Kálmán miniszterelnök a hozzá küldött üdvözlő táviratra a következő feleletet intézte *Török Artur* pártelnöknek:

Örömmel vettem megleghangú üdvözléteket és nagyon köszönöm lelkesedésüket a szabadelvű eszmékért. Irántam kifejezett ragaszkodásuk erőt ad a további küzdelemhez. *Széll Kálmán*.

Báró *Podmaniczky* Frigyes távirati válaszában az üdvözlést megköszönte s a jelöltet tudomásul vette.

A kerület választóinak túlnyomó nagy többsége lelkesedéssel foglalt állást *Beck Lajos* mellett és így a Széll Kálmán vezetése alatt álló igaz szabadelvűség zászlaja körül. Más jelölt nincs.

Az állami gyermekmenhelyek. *Széll Kálmán* miniszterelnök, mint belügyminiszter utasította *Ruffy Pál* kormánybiztost, hogy tárgyalja le a Fehér-kereszt Egyesület központi vezetőségével a gyermekmenhe-

gy úgy tetszik, a festő veti fel, (aki így erőszakos kézzel belenyúl a koncepcióba) s nem az az alak, akinek szája van adva. Eppen mintha a dráma összebonyolódásánál a költő kidugná fejét a színpad falak mögül s beszédbe fogna: a szappanbuborék is, melyek a kifejtés módozatait példázák a nagy eshetőségek megtestesítéséről, kicsinyeseknek, sőt komikusnak látszanak. De föltűnő itt is a rajz finomsága és biztossága, a színezés ragyogó pompája, melynek sokféleségét olyan hatalmas erővel tudja a festő összhangzásba hozni. Tájékozott, genreképpen az angolok is francia hatást érezhetnek, amint a *Jeppernorn* szép képein (Derült nap, Aratás, Szikla) látni, aki felfogásban és érzésben egészen a Corrot és Millet iskolájából való. *East Alfred* (Mezei völgy), *Vail Eugène* (A Tamigin csónakázó gyermekek) *Fisher S. Melton* (Gyógyulófélben) mind többé-kevésbé francia hatást érezetnek.

A német festőket meglehetősen élesen megkülönbözteti az a kétféle irányzat, melyre egyrészt *Meinel* és *Leibl* realizisztikus életfelfogása, másfelől a nagy *Böcklin* mythologikus idealizmusa nyomta rá a bélyeget. Amazok a föld népet, a szegénységet, a nyomort szeretik tárgylul venni, nem minden szocialisztikus célzás nélkül, sőt néha ilyen határozott tendenciával; emezek az östermészet naivságát és közvetlenségét keresik, sokszor szinte erőszakos hatásvadászattal, sokszor gyöngéd érzelmességgel. Az öreg *Böcklin* egész sor képével szerepel e tárlaton, szintén nem a legjobb munkával, de ezek még mindig legfőbb ékességei a tárlatnak. A sejtelmek birodalmát, a transcendentalis világot s ennek kiegészítésül az emberi és állati élet közvetlenségét, az antik világfogás belső igazságát senki a modern festők közül úgy át nem érezte, mint ő; s nem esoda, hogy egyéniségének bélyegét egész nemzedékre rásütötte. Itt kiállított, leginkább vázlatnak maradt képei épp oly nagyok mutatják, mint nálunk is jól ismert nagy vásznai. Tanítványai közül a legerősebb,

lyek államosításának kérdését. Ruffy Pál kormánybiztos értesítette erről az egyesületet, mely a napokban ültést fog ez ügyben tartani. Az ülésen Ruffy Pál kormánybiztos is jelen lesz. A megállapodás után a kormánybiztos ismét sorra járja a Fehér-Kereszt-Egyesület vidéki fiókjait s megteszi a szükséges intézkedéseket az államosításra.

Az államvasuti tisztviselők mozgalma.

— A memorandum megvitatása. —

Budapest, augusztus 8.

A memorandum-tervezetre vonatkozó észrevételeket feldolgozó szűkebb bizottsághoz beérkezett már az aradi gőcpont véleménye is, amely a tervezet szakszerű méltatásánál között előkelő helyet foglal el. Részletes tudósításunkban alább teljes terjedelmében közöljük ezt a nagyérdemű előterjesztést; a bizottságok közül ezuttal a brasói és a bécsi gőcpont álláspontját ismertetjük. A mozgalom figyelemre méltó, újabb kiágazása egyik nagyobb helyi érdekű vasut tisztviselői kara köréből nyilvánított óhaját; a vicinális vasutak tisztviselőtestületének reformszószóló helyzete a forrásra ennek a tervezésnek, amely az érdekelteltek között bizonyára visszhangot fog kelteni. Az államvasuti tisztviselők mozgalmát irányában, tartalmában, vezetésében és mértékében olyan magas nivóju, hogy méltán vehet róla példát s meríthet belőle erőt a helyi érdekű vasutak buzgó és jeles tisztviselői kara.

Az államvasuti tisztviselők mozgalmáról, az egyes bizottságok működéséről és az akció során fölmerült szakvéleményekről a következő részletes tudósításunk számol be:

(Arad.)

Az állami tisztviselők kebelében alakult kétszázharminckettes bizottság aradi tagjai, mint már jelentettük, 4-ikén tárgyaltak a memorandum-tervezetet. Az alapos és gondos diskussziót röviden ismertettük már a bizottság egyik tagjának kritikái megjegyzései alapján; most alkalmunk van az értekezletről a hivatalos jegyzőkönyv alapján, — amely a *Budapesti Naplónak* a mozgalomban való részvételét elismeréssel honorálja — részletesen beszámolni. A jegyzőkönyv így hangzik:

Az értekezleten jelen voltak: Korbuly József főfelügyelő, elnök, dr. Filesz Lajos fogalmazó, előadó, Prókay Mihály ellenőr, pénztáros, Binder Lucian főmérnök, Szijj Pál ellenőr központi, és Caneig Nándor főellenőr, Kristóffy Gyula ellenőr, Várszeghy János ellenőr, Kárpáti István hivatalnok, Galgóczy Elemér mérnök, Storek Lipót mérnök és Szenes Sándor mérnök, vidéki bizottsági tagok. Meg nem jelenek, de távolmaradásuk kimentése mellett jegyzetükkel ellátott memorandum-tervezeteiket beküldték: Wagner Miklós hivatalnok, Pawlas Ede főmérnök, Polgár Lajos mérnök, Halbauer Antal mérnök, Pünköszt János s. mérnök és Bódi István számtiszt.

Korbuly József főfelügyelő, elnök üdvözlő a jelenlévő bizottsági tagokat, ismerteti az összejövetel célját és, felkéri a jegyzőkönyv vezetésére dr. Filesz Lajos fogalmazó, előadó.

Stuck Ferenc, legújabb képét, a *Furiákat* küldötte be. A szimbolizmus irány, az ég, mely színek ereje, a kivétel határossága jellemzik ezt a képét is, mint a Szfinxet, mely pár év előtt a mi tárlatunkon keltett olyan nagy feltűnést. Zöld és sárga színeinek szinte acélos ragyogása van s a furiák üldözött bűnösnek eltorzult arca, félelmetes tekintete, lihegő ajka erőszakos benyomást gyakorol a nézőre. Urbannak Albanoi tava, *Giffeken* Hattyúi a mesternek egyenes utáztatái. A német arcképet *Lenbachnak* egy Bismarckja emeli ki kiváló mértékben. A tavaszszal nálunk jobb Lenbachok voltak ugyan, de ebben is teljes mértékben benne van az agg mesternek csodás művészete. Sok Bismarck-képe közül különben egyikre sem lehetne rámondani, hogy a legjobb, mert mindegyik külön jó. Sohasem festette ugyanazt a Bismarckot, hanem mindig azt, amelyiket éppen látta. S azt hiszem, jobb életirója a vaskancellárnak nem is lesz Lenbachnál. A vasembernek a lelkét rajzolta bele az arcképeibe csodálatos mélységgel, végtelen igazsággal. Alig is van szüksége színekre, egy darab barna kréta szinte teljesen elegendőnek látszik ama szempár kivételéhez, melyben az egész Bismarck benne van. A színek pompájának változatosságát annál bővebben kiaknázza *Kaulbach* Agost Frigyes, akinek három arcképe közül különösen a feleségéé a megkapó: egy finom, szép arcú asszony, bájos mosollyal az ajkán, könnyed, grációzus testtartással, aki a női varázsnak egész tárházát árasztja magából csábítóan. Két fiatal portaitista válik még ki a német festők közül: az egyik *Sauter* György, aki egy családi képet küldött öt alakkal, továbbá egy *Konulációt* Kneipp páternél. Mind a kettőnél az alakok beállítását s jellegzetes rajza figyelemre méltó. A családi képen a fehér ruhás anya és leány vannak előtérben, az apa és fia oldalt állnak sötét ruhájukban s egy kisebb fia a két színfoltot szerencsés harmóniába köti

A memorandum-tervezet tulajdonképpen érdemi részére vonatkozó leglényegesebb módosítások a következők: A 8-ik oldalán levő fizetési táblázatban felvett személyi pótlékok töröltek. A 12-ik oldalán levő táblázatban kitüntetett várakozási idők megváltoztak a bizottság azon módosításokkal, hogy az I. és II. csoportot tisztviselőkre nézve az előléptetés akadályaitan határát a III. rangfokozat 1. osztályába vagyis 4400 korona évi fizetésben tartja megállapítandónak. Szükségesnek tartja továbbá, hogy az egyetemi vagy műegyetemi oklevélről bíró alkalmazottak egyesének és soronkívül a VI. rangok 1. osztályába (2000 kor.) neveztesse ki és csak a még oklevéllel nem bíró, de egyetemi tanulmányait bevégezett tisztviselők neveztesse ki a VI. rangok 3. osztályába. A kezelőtiszteket a IV. rangok 1. osztályáig (3200 kor.) léptessék elő, a IV. rangfokozatban 5 évi időközökben és esetleg érdem szerint soronkívül is. A 18-ik oldal első bekezdése után bevették a következő szöveg: „és az illetők szolgálati éveik arányában volnának a statusba sorozandók.” A 14-ik oldalán felülről a 17-ik sorban az „esetleg” szó kihuzatott, a lakberek (fővárosi) felsorolása után pedig a következő szöveg vették fel: „A természetbeni lakások pedig a helyi viszonyok szerint megbecsültetendők volnának és azon esetre, ha a lakás értéke nem felel meg az alkalmazottat megillető lakbérösszegnek, a különbözet az illető részére kiszolgáltatandó volna.” Ugyancsak a 14-ik oldal utolsó bekezdése elé folytatásnak beírták a következő szöveg: „Továbbá ezen célra fordítható lenne a bevételi felesleg egy része, a személy- és áruszállítás után esetleg kiszabandó, legfeljebb 1%-os tisztviselői illeték és a 60-ik életévét betöltött, vagy a 36 évi szolgálat után minden esetben nyugdíjazandó alkalmazottak illetményösszege, vagy az üzemnek több éven át a jelenlegi személyzeti létszám-mellett való vezetése stb. Ebben az utolsóelőtti bekezdés szövegéből töröltették a következő rész: „esetleg a részleges jutalékokosok megszüntetésével helyettük egy általános jutalékos életpéldét állít.” A 15. oldal utolsó bekezdésében az „elrendelni méltóasságok” szavak után közbevetődött felvetették a következő szöveg: „mely nagyfolyósságu és nagy terjedelmű munkát elvégzésére egy, a magas kormány, a vasúti igazgatás és az alkalmazottak kebeléből szervezendő vegyes bizottság lenne hivatva, mely az összes felmerült és esetleg figyelembe vehető, leginkább a szolgálati pragmatika keretében tartozó és a jelen emlékiratba be nem sorozható kérdéseket beható tárgyalás alá venné. Addig is, míg ez megtörténne, mint a tulajdonképpeni feltevése rendezéssel szorosan összefüggő és azzal egyidejű elintéztet igénylő pontokat.

A 16-ik oldalán felülről a 2-ik sor után a következő kiegészítést vették fel: „oly feltétel mellett, hogy a szabadságolások közös, előzetes megállapodás mellett úgy oszthatók be, hogy e címen helyettesítési költségek lehetőleg ne merüljenek.” A b) pont a következő módosítást nyerte: „A fegyelmi eljárásra vonatkozó szabályoknak modern alapelvekre való fektetését a szolgálati pragmatika keretén belül.” A c), d), e), f) és g) pontok, mint a szorosanabb vett szolgálati pragmatika keretében tartozók, a memorandumból kihuzattak. Az utolsóelőtti bekezdés folytatásaként a következő szövegbe vették fel: „és a legmélyebb alázattal tiszteletteljesen esedezünk az iránt, hogy kérésünket olyképp kegyeskedjék legbecsebb figyelmére méltatni, hogy annak esetleges kegyes teljesítése már az 1902. évi állami költségvetés keretében helyet foglalhasson.

Ezeket kívül egynehány jelentéktelenebb stílári módosítást eszközölt a bizottság a memorandum-ter-

vezet szövegében, különböző szavak vagy sorok beírása, vagy törlése mellett és több helyen szembetűnőbb betűkkel kéri a szöveg nyomtatását. Egyébként a bizottság a következő határozott véleményt alkotta meg a memorandum-tervezetre vonatkozólag:

A maga egészében a tervezet megeléghetősé si került munka és egyes kisebb fogyatkozásának jelenléte pótlása után feltétlenül teljesen meg fog felelni céljának. Szövege ez idő szerint azonban még nem tökéletes és eléggé kifejező. Részben terjedelmű, részben hiányos, nehézkes és kissé homályos. A bizottság ennél fogva jegyzőkönyvi határozata alapján arra kéri a szerkesztő és szűkebbkörű bizottságot, hogy a tervezetet a már előbb jelzett és a csatolt tervezetben is foglalt észrevételeink figyelembe vétele mellett, az átdolgozás alkalmával, a következő szelvényben és szükségesnek velt pótlásokkal készítse el: Jussan határozott kifejezésre a tervezet szövegében, hogy helyzetünk tarthatatlansága kényszerít arra, hogy immár tovább nem halasztandó orvoslati kérik. Ennek kifejezésére még legalább két szemléltető táblázatot kellene szerkeszteni, amelyek közül az egyik átlagban feltüntetése főleg a VI–IV. rangfokozatban levő hivatalnokok sármal előhaladását, rendes és rendkívüli levonásokkal terhelt szármalazatát, szembe állítva a családi szükségletek aránytalan gyarapodásával és a minden tekintetben növekedő drágasággal. A másik táblázatban összehasonlítandó lenne hivatalnokaink helyzete, javadalmas és előléptés tekintetében a külföldi hivatalnokéval. A siker biztosítása érdekében a bizottság magáévá téve a debreczeni bizottság proposícióját, szintén kéri a szerkesztő-bizottságot, hogy a benyújtandó memorandumot annyi példányban nyomassa, hogy abból egy-egy példányt szíves tanulmányozás és pártfogás céljából, minden egyes országgyűlési képviselőnek kellő időben megküldjön. A bizottság elhatározza, hogy a folyó hó 20-ikán Budapesten tartandó szűkebb körű értekezletről kebeléből Korbuly József főfelügyelő elnököt és dr. Filesz Lajos fogalmazó, előadót küldi ki; az augusztus hó 25-én tartandó összejövetelen pedig a bizottság lehetőleg teljes számban meg fog jelenni. A bizottság elhatározza, hogy minden, bizottsági tagtól, vagy tisztviselőtől írásban kifejezett, a jelen jegyzőkönyvben fel nem említett és a szorosan vett szolgálati pragmatika keretében tartozó kívánságot, proposíciót összegyűjt; és feldolgoztatja, úgy hogy azok a szolgálati pragmatika megalkotásának munkálatai között állandóan figyelembe vehetők és esetleg felhasználhatók legyenek. E munka végzésére a bizottság dr. Filesz fogalmazó, előadót kéri fel, ki azt elvállalta. A bizottság elhatározza, hogy a jelen ülésre megjelent bizottsági tagoknak kész kiadások fedezése címén 6 (hat) korona tiszteletdíjat adjon fel. A megjelent vidéki bizottsági tagok ezen díjazásról egyhangulag köszönettel lemondanak. Elhatározza továbbá a bizottság, hogy a Budapesti és a 25-ikén tartandó ülésen való megjelenésért, a kész kiadások fedezése címén a pénztárnok által előzetesen, posta útján 10 koronát küldet mindegyik bizottsági tagnak. Aki bármilyen okból arra nem reflektál, az összeget a pénztárnoknak visszaküldi. Pénztáros, Prókay Mihály ellenőr jelenti a bizottságnak, hogy a június 22-ikén Budapesten tartott értekezleten hozott határozat értelmében, az aradi üzletvezetőség területén a hivatalnokoktól befolyt 1, illetve 2 koronából begyűjt összesen: hetszázhetvenhárom korona, mely összegből negyyszáz korona Kuncze Lajos ellenőr, pénztáros címére Budapestre az országos bizottság részére, f. hó 2-án postán megküldött. A fennmaradó 373 korona az aradi bizottság szükségleteinek fedezésére szolgál. A bizottság a jelentést köszönettel tudomásul vette.

Az értekezletről felvett jegyzőkönyvet másolatban megküldi az összes vidéki bizottságoknak. Tárgyalás alá veszi a meg nem jelent vidéki tagok beküldött, jegyzetekkel ellátott memorandum-tervezetét; azután dr. Filesz fogalmazó, előadó ismertette a mozgalom eddigi fejleményeit és eseményeit. Felfolvassa a vidéki bizottságoktól érkezett felhívásokat, értesítéseket, jegyzőkönyveket és javaslatokat stb. A bizottság a hallottakat köszönettel tudomásul veszi. A bizottság köszönetét és elismerését fejezi ki Korbuly József főfelügyelő, elnöknek és egyben a leltéti örömeinek is kifejezést ad, hogy őt az országos főbizottság is alelnökévé választotta. Köszönetét fejezi ki továbbá a bizottság a memorandum-szerkesztő-bizottságnak, eddigi eredményös munkakodásáért és a sajátjának, különösen pedig a *Budapesti Napló* szerkesztőségének azért a lelkes támogatásáért, melyben ügyünket eddig részesítette a közvélemény és felsőbbeségünk előtt.

Az elnök aztán megköszöni a bizottsági tagok közreműködését és az ülést befejeztetnek nyilvánította.

(Brassó.)

A memorandum-tervezet megvitatásában figyelemreméltó észrevételekkel és javaslatokkal vesz részt a brassói bizottság. Egyik érdemes tagja a tervezetre vonatkozó álláspontját a következő levelében ismerteti:

A memorandum azt óhózza, hogy lehető gyorsan olyan fizetési fokot érjünk el, melynek javadalmas az igényektel kiellégíti. Baj azonban, hogy a szükségletek idővel növekednek; beáll az egyetemi iskolázatásnak, a leányok kiházasításának ideje, amikor feltétlenül szükség van nagyobb javadalmasra. A tervezet szerint önként lemondanánk a főhivatalnok állásáról és ezt átengednénk a kiváltásosoknak. Csak-hogy a kiváltásosság megítélés sokszor az igazán jelesek háttérbe szorításával történik. A tervezet e ponton a jelen állapothoz képest visszacsúszást jelent. Nem számol az emberi természettel, mely szüntelenül előre törekszik, míg haladásának eleve való kizárása megbénítja munkakodását. Helyesebb lesz tehát a III. fokozatot is megnyitni valamennyiünknek; elvégre megérdemli, aki 20–25 éven át kifogástalanul szol-

gálta az államot, hogy főhivatalnokai állásba jussanak. Megvan ez a katonaságnál is, habár ott egy az állam költségén hallgatott tanuló- és vizsgához van köteve. Ilyen vizsgára azonban nálunk szükség nincs, esetleg lehoznánk rendszeresíteni. Az egységes előléptési rendszernek vagyok híve, persze a magasabb képzettség feletlen honorálásával. A mérnök- és jogtudor-alap fizetése, a jelenlegi állapothoz hasonlóan, 2 fizetési fokkal magasabban kezdődnek. A nívó emelése céljából irodáikat helyett jövőre az államszámvetésből vizsgázott számtan-tek lennének rendszeresítendőek. Az egységes várakozási időre vonatkozó táblázat ezek után így alakulhatna:

Fizetési osztály: VI. V. IV. III. II. I.
Várakozási idő: 2. 2. 3. 4. 4. 5.

A szolgálati idő leszállítását nem helyeslem, mert a leszállítással fordított arányban növekednek a nyugdíj-bozzázárulások, pedig az így is elég nagy; sőt helyesebb volna a 40 évi szolgálati időnek behozatala, miáltal a nyugdíjjarulékokat mérsékelni lehetne. Mivel azonban ez a mérséklés nem volna nagy, leg'obb ha nyugdíj- és szolgálati idő tekintetében helyzetünket (35 év) változtatlanul fenntartjuk.

Péef.

(Bécs.)

A bécsi (vasuti) központi leszámlító hivatalba beosztott tisztviselőknek a memorandum vonatkozó álláspontjáról a bécsi bizottság egy tagjának értesítése alapján ma adtunk hírt. Ezt a jelentést minden tekintetben fedi a Curry Béla a bécsi leszámlító hivatalhoz kirendelt államvasuti ellenőrnek következő levele:

A memorandum-tervezetre vonatkozólag véleményem a következő: Azok a pontok, amelyek a vasuti hivatalnokok jelenlegi, valóban a körülmények követelményeinek meg nem felelő helyzetének javítására céloznak, a memorandum által kifejtett alapon, és a proponált határokon belül tökéletesen megtekinthetők az én nézetemnek. Maradok hazafüli üdvözzel, tisztelőjük:

Curry Béla.

(Javaslatok.)

A memorandum-tervezetre vonatkozó észrevételeket földolgozó bizottság az egyes tisztviselők megjegyzéseit is figyelemre méltatja. A bizottság körén kívül álló vélemény értékes kontempláció eredménye a mozgalomra vonatkozó alábbi kommentár. A következő javaslatok az akció sikerét az eddigről teljesen elütő, sok tekintetben merész módon kívánják szolgálni, mégis olyanok, hogy megfontolásra érdemesek.

A memorandum-tervezet alapján — bármilyen módosításokkal kerül is a végleges elaboratum az intéző körök elé — minden jogosult érdekét teljesen kielégítő megoldás nem érhető el, mert a kiindulási pont ingatag. A hiba ott keresendő, hogy a memorandum-tervetek akkor, amikről az egyenlő elbánnas elvét proklamálja, ahhoz nem marad következetes, hanem lefelé is, lefelé is kivételeket stipulál. A tervezet ugyanis az egyenlő elbánnas elvének proklamálása dacára is háromfajta tisztviselői kategóriát különböztet meg s a dotálást és előléptetést illetőleg háromféle mértéket állapít meg. Fellelé előnyöket biztosít az egyenlő végzettség részére, lefelé pedig a középsikolai képzettséggel nem bírókat illetőleg hátrányos határozatokat tartalmaz. De a kérdést nem oldja meg radikálisan. Eddig is az volt az elégedetlenség és torzskodás fő oka, hogy az előléptetéseknek az egy státusba besorozott tisztviselők egyik-másik kategóriája kivételével elbánnasban részesített s ebből kiilolyag kedvezményezett és elnyomott szolgálati ágak támadtak s ezek között valószínű ellenséges viszony fejlődött ki. Es az elnyomottak panasza nem volt alaptalan, mert az előléptetésnél követett eljárás sem igazságos, sem megnyugtató nem volt.

A kérdés csak két módon oldható meg. Az első mód a következő: *Ossztassanak be a tisztviselői három státusba.* Az elsőbe tartozzanak a jogi és műegyetemi tanulmányokat végzett oly tisztviselők, akik tényleg a jogi vagy műszaki ismereteket követelő álosokban működnek. A másodikba a legalább középsikolai végzettségű hivatalnokok soroltassanak, akik a tárgyalási és kereskedelmi szolgálatnál — az előző szakvizsgák letétele után — nyerneik állandó alkalmaztatást. Ide tartoznának az államszámvetésből vizsgázott számtan-tek is. A harmadikba a középsikolai képzettséggel nem bíró, s szakvizsgákat sem tett tisztviselők osztassanak be. Nem lesz senkinek kifogása az ellen, hogy az első státusbeli tisztviselők részére előnyösebb előléptetési viszonyok állapítsanak meg, mint a második státusbeliek részére stipuláttnak, de abba is belenyugthatik mindenki, hogy a harmadik státusbeliek a második státusbeliekkel szemben hátrányosabb elbánnasban részesítsenek. Feltétlenül megkövetelendő azonban az, hogy első státusba felveendőknél jelzett magasabb képzettségű tisztviselők csak az esetben élvezhessék az ezen státusbeliek részére stipulát kedvezményeket, ha nem a második vagy harmadik státusba felveendő tisztviselők részére fennartott szolgálati ágaknál alkalmaztatnak. Mert az igazság azt követeli, hogy az egy és ugyanazon szolgálati ágakban alkalmazottak egyenlő elbánnasban részesítsenek. A vasut, szerintem nem azért van, hogy az elégségesnél magasabb iskolai képzettséggel bíró egyéneket nagyobb fizetéssel és előnyösebb előléptetési kötelezettséggel alkalmazzák oly szakmákban is, amelyekben az alkalmazott egyetemi ismereteit nem érvényesítheti, csak arra kell törekednie, hogy az elégséges iskolai képzettséggel bíró egyéneket hasznavehető tisztviselők képezze ki. A szak-képzettséget pedig úgy az elégséges, mint az ennél magasabb iskolai képzettséggel bírók is csak a gyakorlatban sajátíthatják el. S amint teljesen felesle-

ges az érvényesíthetetlen magasabb iskolai képzettség, azonképpen igen sérelmes volna az egy és ugyanazon szolgálatot végző tisztviselők fizetését és előléptetését csak az elégséges vagy magasabb, de érvényesíthetetlen iskolai képzettségtől függővé tenni. Ellenkezőleg szükséges, hogy az előléptetéseknek a tehetségesebb és szorgalmasabb tisztviselők a közvetlen magasabb státusba beosztott tisztviselők részére biztosított előnyökben is részesítsenek.

A második mód a következő: *szisztematizáltassanak az összes állások, s állapítsanak meg határozottan azok a rangfokozatok, amelyekbe a tisztviselők besoroltassanak.* Lehetőség, hogy ez a módozat komplikáltabb, de határozottan alkalmasabb arra, hogy minden jogosult érdek kielégítést nyerhessen. Oly nagy horderejű szervezkedésnél, amilyent az államvasuti tisztviselők országos mozgalmanak szükségképp maga után vonnia kell, egy kis komplikációtól nem szabad visszarettenni. Természetes, hogy az állások szisztematizálása alkalmával a helyi és különleges viszonyok mellett a szolgálat minősége és fontossága is alapos mérlegelés tárgyává teendő. A fizetést, mint a munka valódi ellenértékét, nézetem szerint csakis az állások szisztematizálásával lehet megfelelőleg megállapítani, s előbb-utóbb ugyis át kell arra az alapra térni, hogy mindenki tényleg a teljesített munkáért fizetessen meg. Természetes, hogy minden állás pályázat után s a legérdemesebbel töltessék be, s hogy az elnyert állással egybekötött javadalmazás azonnal folyósítandó. Az egyes rangfokozatokon belül az előléptetés lehetőleg rövid időszakokban eszközöztessék, úgy hogy a megállapított legmagasabb fizetés legkésőbb 3 év alatt elérhető legyen. Azon tui a nyugdíjba beszámitandó ötödéves pótlék, mely a fizetésnek legkevesebb 10 százaléka legyen, feltétlenül engedélyezendő.

Ma nem igen ritkák az oly esetek, hogy idősb, s ennek következtében magasabb fizetésű tisztviselők oly alárendelt szolgálatot teljesítenek, melyeket kezelő tisztviselők vagy díjnokok is könnyen elvégezhetnek. Az is gyakrabban előfordul, hogy tehetségesebb és arravalóbb fiatalabb tisztviselők alkalmaztatnak főnökökük — kisebb fizetéssel, mint a minők alárendelt tisztviselőinek egyike-másika tényleg buz. Ez pedig nemhogy csak nem alkalmas arra, hogy az ambícióit sarkallja, de határozottan sérelmes, mert az erre érdemetlen idősb és tehetségesebb alalmazott busas fizetését csakis az érdemesebb sérelmével élvezheti. Az általam proponált megoldási módozatok mellett ilyen anomáliák semmi körülmények között sem fordulhatnak elő.

Mivel pedig természetesen tartom, hogy úgy az első mint főleg a második megoldási mód korrektül csak évekig tartó alapos tanulmányozás után ötnet testet ideiglenesen át kellene követelni, hogy ez év végén egy általános előléptetés engedélyeztessék oly módon, hogy a rangsor megtartsék. A jövő évben pedig — tekintettel arra, hogy igen sok oly idősebb tisztviselő van, akik az eddigi előléptetési műveletek finalizálása alkalmával minden alkalom ok nélkül ismételtelen is mellőztettek, s igen sok oly, fontosabb állást betöltő alkalmazott is exisztál, akik az általuk betöltött álláshoz mért javadalmazásban nem részesülnek — első sorban ezek a tisztviselők léptetessenek elő.

Egy főellenőr.

(A helyi érdekű vasutak tisztviselői.)

Az államvasuti tisztviselők mozgalma immár kétféle három hasonló célú és irányú akciót teremtett meg. Most egyik nagyobb helyi érdekű vasut tisztviselői kara köréből levelet kaptunk, amely a vicinális vasutak alkalmazottait sarkalja szervezkedésre, illetve a mozgalomban való részvételre. Mindenképpen nehézkes és a célnak sem megfelelő a terv megpendítőjének az az eszméje, hogy a vicinális vasutak alkalmazottai csatlakozzanak az államvasuti tisztviselők mozgalma-hoz. Az egyedüli helyes mód az, hogy a helyi érdekű vasutak derék és kitűnő tisztviselői kara tömörüljön, szervezkedjék, aztán érdekeiket együtt védelmezzék érdektársaikkal. A szervezkedésre és az előmunkálakra vonatkozólag az államvasuti tisztviselők bizonyára kollégiális szeretettel adnák meg a kellő utmutatásokat. Az érdekes levél egyébként így hangzik:

Már hetek óta olvassuk az államvasuti tisztviselők mozgalmaról szóló cikkeket és ugyancsak hetek óta a legnagyobb izgatottsággal lessük, vajon a fél százézer vasutas között akad-e, aki nemcsak magára gondol a már híressé vált memorandum szerkesztésénél és megvitatásánál? Ha már ők — kiket a jövőd jobbilet előérzete, ha nem is önzővé, de talán feledékenyvé tett volt karlarsáknak iránt — nem veszik figyelembe, hogy nemcsak ők az egyedüli vasutasok nagy Magyarországon, akiknek megélhetési viszonyaik rendezést kívánnak, akkor magunknak kell jelentkeznünk, hogy vegyék észre a vasutasok mellőzött hamupipókeit, akikről csak élelaponban szokás megemlékezni: a magyar helyi érdekű vasutasokat. A helyi érdekű vasutasoknak szímet olyan a működési terük, leteletségük, egy lábbal a sir, mással a börtön élők éppen úgy állanak, négyféle vizsgájk is van szegénységük pedig nagy. Legnagyobb része a Máv-nál tanulta a vasutas felelősségteljes szolgálatát, ott vizsgázott ott tett évekig szolgálatot, csakhogy meg a mostaninál sokkal rosszabb viszonyok között. Eleget szenvedtek, küzdöttek és a mostoha körülmények kényszerítették őket, hogy a sátor át felszedve, jobb helyet keressenek, ami bizony nagyon kevésnek sikerült úgy, amint azt reményének déliabja előre rajzolta.

A vicinálisok kevesen vannak, így összetartásról szó sem lehet. Önálló mozgalom annál kevésbé. Hiszen sok vasutunk nem állami kezelésben, hanem részvénytársaságok igazgatása alatt áll, melyek minden mozgalmat már előre anarchikus és szocialistikus

törékvésnek bélyegeznének, a vezetőket úgy, mint a követőket alapos elbánnasban részesítenék, melyről beszélmi, a sorsnak kihívása, valószínű Istenkísértés volna!

Az egyedüli segítség az volna, ha a Máv. mozgalommal egy kalap alá lehetne vonni őket és a mozgalomnak Magyar vasutasok mozgalma jezőt lehetne adni.

Az összes vicinálisok igazgatóságát pedig fel lehetne kérni, hogy vegyenek részt ők is, csatlakozzanak ők is az országos mozgalomhoz, hogy a helyi érdekű vasutak alkalmazottai is ugyanazon kinevezési, fizetési, előléptetési és nyugdíj igényeket és kötelezettségeket élvezhessék illetve viseljék mint a m. á. v. tisztek, al-tisztek és szolgák.

Soraimat becses jóindulatába ajánlva, a vicinálisok érdekében szíves támogatását kéri tekintetes szerkesztő urnak híve

Egy vicinálista.

KÜLFÖLD.

Orosz gyarmatosítás az Amur-vidéken. Hogy mily komolyan a magáénak vallja Mandzsuriát Oroszország, bizonyítja, hogy most teljes erővel iparkodik gyarmatosítani a Kínával határos Amur-vidéket. A Timesnek egy odesszai értesülése szerint nem kevesebb mint *húszezer orosz család* fognak telepíteni az Amur vidékére, különösen kozákokat. Oroszországnak szándéka, hogy a kínai határon erős bástyája legyen az orosz lakosságban, aminek nagy katonai jelentősége is van.

A francia-török konfliktus. Delcassé francia külügyminiszter hosszasan konferált tegnap Munir bég párisi török nagykövettel és ez alkalommal minden kétséget eloszlatott arra nézve, hogy a francia kormány és konstantinápolyi képviselője között teljes egyetértés van a fölmértül differenciál dolgában. A miniszter azt hangoztatta, hogy Franciaország jogaihoz kétség nem tér, helyeselte Constans magatartását s azt a meggyőződését fejezte ki, hogy a porta igazságot fog szolgáltatni a francia állampolgároknak.

Az orosz hajóraj romániai látogatása. Miért járt az orosz hajóraj román vizeken s miért látogatta meg Hildebrand parancsnok a román királyt? Erre a kérdésre a Rumänischer Lloyd mai száma völi megadhatni a választ. A román lap constanzai tudósítója az orosz tisztek tiszteletére adott bálon egy magasabb rangú tiszttel beszélgetett, aki azt mondta neki, hogy a látogatás célja az, hogy ellensúlyozza Beck bárónak szinajai látogatását és Hildebrand tengernagy azért kért kihalgatást Károly királlyal, hogy a cár nevében biztosítsa őt Oroszország barátságáról. Az illető tiszt hozzátette még, hogy a látogatás által tüntetőleg akarták a világnak megmutatni, hogy az osztrák-magyar-román katonai konvenció nem áll fönn.

Frigyes császárné halála.

Budapest, augusztus 8.

Még nem állapították meg pontosan a boldogult Frigyes császárné temetési szertartását, de valószínű, hogy hült tetemet a kronbergi János-templomban teszik ravatalra. Fűtanuk állítása szerint ugyanis a császárné, amikről már felismerte válságos állapotát, ezt mondta környezetőinek:

— Ne itt a kastélyban tegyenek ravatalra, ahol annyit szenvedtem, hanem a cronbergi János-templomban, ahol annyiszor találtam vigaszt szenvedéseimre.

Frigyes császárné betegségének utolsó hónapjairól a Figaro intim adatokat közöl, amelyek mostanáig még nem kerültek nyilvánosságra. Így a császárné végtelen fájdalomában semmiféle táplálékot sem akart magához venni, hogy *ezáltal véget vessen kínjainak*. Megtiltotta — írja a Figaro, — hogy orvosokat adjanak neki és megparancsolta, hogy *senki se közelgék az ágyához*. Kétségbeesésben azt hitte, hogy makacsodásával tulhajtja szervezetenek ellentálló képességét s életerejét teljesen kimerül. De hasztalan, mert Rensers professzor, akit a nagybeteg ágyához hívtak, erőszakkal akadályozta meg a császárnét abban, hogy *ilyen uton vessen véget életének*. Kiemeltette az ágyból és minden ellenkezése dacára gondos ápolásban részesítette. Ilyen módon még néhány hónapra át életben tartották a szerencsétlen császárnét.

Berlin, augusztus 8.

A temetési ünnepség előkészületeiről még a következőket jelentik:

A holnait vasárnap este érkezik a Wildpark-állomásra, ahonnan az új palotába viszik. A ravatal hétéón állítják föl a Jaszpis-csarnokban. A halott föjénél Rafael híres festménye, a töviskoszorúzott Krisztus lesz látható. A gyászszertartás a Jaszpis-csarnokban megy végbe, mire a koporsót fölteszik a hatlovas gyászkocsira, amely a közönség elől elzárt Sans-souci-

parkon át viszi a császári mauzoleumba. A park összes lámpáit gyászfátyollal vonják be és a menet elvonulása idejére meggyújtják. A parkot a menetet az obeliszknél hagyja el és így jut Potsdam utcáira. Az útvonalon egyesületek fognak sorfalat állni. A potsdami helyőrség legénysége fog a menetben elől haladni. Közvetlenül a gyászkocsi előtt a császárné huszárezredének egy osztálya lovagol. A templomi szertartásnál és a mauzoleumban csak a császári ház tagjai és idegen államok képviselői lesznek jelen. A mauzoleumban már előkészítették a császárné holttestének befogadására a *Frigyes császár sírja mellett lévő helyet*. Az egyházi funkciókat az elhunyt lelkésze, *Presius* prédikátor végzi.

London, augusztus 3.

Edvárd király és Alexandra királyné holnap *Ylissingenből* tovább utaznak *Kronbergbe*, hogy jelen legyenek vasárnap a gyásztisztvisleten.

Berlin, augusztus 8.

Az általános országos gyász miatt a fönnálló szokások értelmében a német birodalom egész területén a déli harangozás két hétig át tizenkét órától kezdődőleg egy órá hosszat fog tartani. Az erre vonatkozó intézkedéseket már megtették.

Berlin, augusztus 8.

Mac Kinley elnök *Frigyes* császárné halála alkalmából az alábbi részvétlétviratot intézte *Vilmos* német császárhoz:

Mély megdöbbenéssel értesültem Felsőged szeretett anyja, *Frigyes* császárné és királyné elhunytáról. Nemes tulajdonságai felejtethetlenné tették őt az amerikaiak emlékeztében és úgy az amerikai polgárok, valamint az én nevemben legbensőbb részvétemet fejezem ki Felsőgednek.

Köln, augusztus 8.

Kronbergből távirotozzák a *Kölnische Zeitung*nak:

Az a huszárorjárat, amely *Homburg* és *Kronberg* közt cirkál, az erdőben négy olasz anarkistát kerített kézre. A rejtőzködő olaszokat *Oberurselbe* vitték s ott megmozdították, de semmi gyanusítást nem találtak náluk. Erős fedezettel *Frankfurtba* toloncolták a négy anarkistát. *Oberurselben* 19 olasz munkás van alkalmazásban, ezeket szigorúan szemmel tartják s meghagyták nekik, hogy ne merészkedjenek az utcára. A huszárorjárat az olasz munkások műhelye előtt foglalt állást.

Válságos világ Dél-Afrikában.

Budapest, augusztus 8.

Amiről a rendes délafrikai angol táviratok konokul hallgatnak, arról most Európába érkezett magánlevelekből értesülünk. *Kitchener* száraz és tévesztő táviratait alaposan megeafolják ezek a közvetlen tapasztalatokból beszélt levelek. Rosszul áll az angolok ügye Dél-Afrikában: ez eszenkül ki minden sorból. A *Berlini Deutsche Zeitung* közli egy boer-táborbeli német önkéntes június 19-én kelt levelét, amely a többi közt a következőket tartalmazza:

Most ismét a Fokföldön vagyok, írja. A lázadók között. A boerok ügye jobban áll, mint bármikor ezelt. Az egész Fokföld föllázadt s jelenleg körülbelül huszezerre becsülük a fölhökők számát. A Fokföldön a boerok most rövidesen végeznek: semleges boerok nincsenek. Aki nem tart velünk: az ellenünk van. És napról-napra növekszik a fölhökők száma, miután majdnem két esztendeig tétlenül nézték a borzasztó háborút. Jár nekéd szegény Anglia! Most több boer áll fegyverben Anglia ellen, mint a háboru elején. Mind az angoloktól elvett fegyverrel vannak ellátva. A munició elég-séges. Lovaink kitűnőek; majdnem minden boernak két lova van. Élelem is van, csak a ruhánk fogyatékos. Soha sem hittem volna, hogy a helyzet ennyire megváltozhat. Aki ismeri a boerokat, az jól tudja, hogy a Fokföldön sohase tört volna ki fölkelés, ha csak valahogyan lehetségesnek tartanák az angolok győzelmét. A lázadók jól harcolnak. Egyetértés és rend van közöttük.

Hogy minő a helyzet a Fokgyarmatban s annak fővárosában, azt egy Fokvárosból június 16-án keltezett angol levél illusztrálja:

A városban borzasztó az állapot. A pestis ugyan csökken s az utolsó héten egyetlen eset sem fordult elő. Kezdetben a járvány szörnyű módon grasszálta. Különösen a kafferek, dokkmunkások és malajok között pusztított, míg az európaiakat aránylag kímélte. A hatóság azonnal, hogy a pestis kitört, a várost összes külvárosait rendszeresen kitisztította s valóságos vadászatot rendezett a patkányok, a pestis terjesztői ellen, aminek az volt a következménye, hogy a megbetegedések száma csökkent. Ismét föllelegzünk, de

második rémünk megvan: a háboru. A harctérről sokkal több hír érkezik Európába, mint ide. A gyarmatban a hadijog van kihirdetve, melytől a lakosság borzasztóan szenved. Az ország helyzete vigasztalan; a földművelés teljesen pang. Fokvárosban majdnem kizárólag Ausztráliából hozott faggyú hussal táplálkozunk. A kikötővárosokban a lakosság szabadsága ugyan nincsen korlátozva, de ezer más kellemetlenségben van részünk. A háboru következtében mindenféle csőcselék-népség gyülekezett itt össze, úgy hogy az ember élete és vagyona folytonosan veszedelembe van.

Ezek után nem érdekeltem megtudni, hogy mik az angol kormány tervei. Ezekről a *Daily Mail* a következőket jelenti: A kormány a legutolsó két minisztertanácsban *Kitchener* haditerével foglalkozott, amely lehetőségessé teszi, hogy a jövő őszszel helvener katoná visszatérhessen Dél-Afrikából. *Kitchener* ezt oly módon akarja elérni, hogy ötvenezer lovas katonát három csoportban kiküld a megbízatással, hogy állandóan üldözzék a boerok három főkommandóját. Ez az operáció annyira megerőltető lesz, hogy csakis a kipróbált tisztek és legénységek fogják felhasználni. A vasuti vonalakat azért továbbra is megszállva tartják az angolok. Azt remélik, hogy ilyen módon elérhetik, hogy az új gyarmatok polgári lakosságának legnagyobb része október végeig visszatér farmjaiba.

A terv talán szép; de ember kell hozzá. Még pedig sok ember, amije nincs most Angliának.

London, augusztus 8.

A *Daily Mail* szerint *lord Kitchener* néhány nap óta súlyos beteg. Azt is beszélik, hogy megsebesült. Tény, hogy nem utazhatott Fokvárosba a trónörököspar fogadtatására. Sokan azonban a betegséget csak ürügynek tartják a Dél-Afrikából való visszahívására.

London, augusztus 8.

Campbell-Bannermann liberális vezérérfrü tegnap Londonban beszédet mondott, amelyben kijelentette a liberálisok programját a dél-afrikai kérdéssel illetően. Hangoztatta a békes előzékenységre szükségességét s kijelentette, hogy a háboru befejezése után általános amnesztiát kell adni.

Amsterdam, augusztus 8.

Egy hollandi uriember, *van Lier*, aki a dél-afrikai hadjáratan résztvett, de megsebesülése után visszatért Európába, a *Nieuwe Rotterdamse Courant*-ban nyilatkozik az angoloknak azzal a vádjával szemben, hogy a boerok a sebesült ellenfeleket lelövik.

Nem tartom — ugymond — kizártnak azt, amit néhány angol katona vallott, hogy a boerokkal harcoló olaszok agyonlőtték az angol sebesülteket. Még azt sem akarom azonban kétségbevonni, hogy olykor a boerok is engedtek a szívükben joggal táplált bosszuvágyuknak és kegyetlenkedtek az angolokkal szemben. De mi ez az angolok vérengzéseire képest? Ők vérfagyasztó kegyetlenséggel pusztították a boerok asszonyait és gyermekeit. Az ő mindennapi árulásai, sziszegéseik, zászlósértésük minden retorziót jogossá tett volna. Magam láttam azokat a gyalázatos dolgokat, amelyek ugyancsak alaposan ellenkeztek a modern hadviselés minden szabályaival. Az angol katona nem harcol kötelességérzetből, hanem önszántából megy a harcba, hogy szabadon kegyetlenkedhessék, vagy rabolva pénzt szerezzon. Ezeknek az embereknek a lelkiülete nem hasonlítható a szabadságáért küzdő nemzet hős fiaihoz. Bizonyos az, hogy a boerok harci modora mellett például a tüzelést nem lehet egyszerre az egész vonalon beszüntetni; de hányszor láttam viszont, hogy az első sorokban harcoló angolok letették a fegyverüket és fölemelt kézzel jelezték a megadást, míg más horevonalakban még egyre löttek az angolok.

A bosszúálló elemet a boerok közt az idegenek, első sorban a délurópaiak képviselik. Az én kommandóhoz is egy ízben egész csapat vitéz magyar, montenegrói, olasz és dalmátot osztottak be, nem tudtam a nyelvükön beszélni és így csak nehezen értettem meg magam velük. Mind hősök voltak ezek, csak fegyvermeztelenek. Egy csata után egész szépen elem járult egy montenegrói katonám és íéle nem érthető kézmozdulattal jelezte, hogy akaszszuk fel a foglyokat. Csak nehezen tudtam őt szándéka kivitelében megakadályozni. Ezek az emberek gyakran egész csapatokban önállóan teljesítenek szolgálatot; természetes, hogy ilyenkor nincs, aki bosszuvágyuk kielégítésében megakadályozza őket. Az ő tetteikért a boeroknál nem lehet felelőssé tenni.

London, augusztus 8.

A Dél-Afrikából kiutasított idegen alattvalók kártérítési követeléseit tárgyaló bizottság mai ülésén az angol kormány képviselője kijelentette, hogy a kártérítést követelő idegeneket nem bízathatja róla,

hogy nemsokára visszatérhetnek Dél-Afrikába. Mielőtt az idegeneknek megengedik a visszatérést, az összes fogoly boerokat, afrikaandereket vissza kell helyezni börtökükbe.

Waldersee hazaérkezése.

Budapest, augusztus 8.

Egy évi távollét után, miután khinai misz-sziója véget ért, gróf *Waldersee* ma újra Németország földjére lépett. *Hamburg* városában szállt partra, amelynek lakossága lelkes fogadtatásban részesítette, hogy ezzel is megmutassa, hogy mily nagy eredményeket vár a német kereskedővilág *Waldersee* küldetésétől és általában a német expediciótól. A katonaság, amely az ősz hadvezér üdvözlésére kirendeltetett, a *friedrichshofi* ravalatra való tekintettel nem fejtette ki teljes pompáját, dob nem pergett, zene nem szólt, a császár is elmaradt, de az első üdvözlés, mely *Waldersee* német földön köszöntötte, mégis a császáré volt, aki az elismerő szavak mellé kitüntette a cserfaleveles *Pour la merite*-rendjellel és kinevezte a 9-ik tüzérezred tulajdonosává azzal a ritka kegygyel, hogy annak örökre *Waldersee*-ezred legyen a neve.

Waldersee augusztus 20-ikán hagyta el *Berlin* és *Rómába* is ellátogatván. Nápolyban szállott hajóra, amely az ősz tábornokot, mint az egyesült hadak főparancsnokát *Khinába* vitte. *Waldersee* szeptember végén vette át a főparancsnokságot és főképp az volt a feladata, hogy rendezett viszonyokat teremtsen a feldult szélső Keleten. Ezt a feladatát teljesítette, mert minden lehető elkövetett, hogy olyan események többé elő ne forduljanak *Khinában*, aminők tavaly egész Európát megreszkettették. Érdekes mindenesetre, hogy a német közvélemény egy része konarntsem tartja rózsásának a khinai expedició eredményeit. Jellemző erre nézve a *Hamburger Nachrichten* cikke, amely kételkedik abban, hogy a német politika mostani vezetői ki tudják mutatni, hogy csakugyan szükség volt mindarra a vér- és vagyonáldozatra, amelyet a német nemzet *Khinában* hozott és hogy a roppant áldozat igazoltta teszik Németország érdekeit.

Másrészt, mondja a hamburgi újság, nem hisszük, hogy elérték mindazok a célok, amelyeket gróf *Bülow* a szövetséges kormányokhoz intézett körlevelében a német akció törekvéseiként jelzett. Mindenesetre még csak ezután fog kitűnni, vajjon a birodalmi alattvalók személy-, vagyon- és eszelekvői biztonsága tartósan helyre van-e állítva. Biztos csak az, hogy sok veszteségünk van emberéletben, köztük nagy-érdemű és reményekre jogosító tisztek, akiknek itthon sokkal több hasznát vehették volna, arról pedig, hogy a khinaiak még ezer év után is reszketni fognak Németország előtt, bizonyára még beszélni sem lehet. Azt is be kell várni még, vajjon csakugyan javára lesz-e az expedició *Khinával* való kereskedelmünknek.

Hamburg, augusztus 8.

A város és a kikötő fényesen van díszítve. Mihelyt a *Gera* megérkezett, gróf *Waldersee* az ezekre menő néptömeg lelkes hurrázása mellett partraszállt, ahol *Wittich* tábornok a császár képviselőjében, továbbá *Hochmann* hamburgi polgármester, a tábornoki kar és a tisztek fogadták, *Waldersee* szemlét tartott a tiszteletrre kirendelt diszszázad fölött, azután *Wittich* tábornokkal egy század király-ulanustól kísérve, a közönség lelkes ovációi között a városházára hajtatott, ahol a városi tanács fogadta.

A fogadásra *Gossler* hadügyminiszter és gróf *Schieffen*, a vezérkar főnöke is megjelent. *Wittich* tábornok két kabinetrendeletet olvasott fel, amelyekben a császár köszönetet mond *Waldersee*-nek kiváló szolgálataitért és neki a cserfaleveles *Pour le merite*-rendet adományozza, továbbá elrendeli, hogy a 9. tábori tüzérezred ezental *Waldersee* nevet viselje. A városházán a polgármester üdvözlölte a tábornagyot, kiemelvén beszédében a világ-béke körül szerzett érdemeit. *Waldersee* megköszönte az üdvözlést s a tiszteket s a legénység szolgálataira utalt, amely derék magatartásával és fegyvermeztettségével valamennyi nemzet tiszteletét, még a khinaiakét is kivívta. Ez — ugymond — nagyon értékes dolog, mert az ázsiaiak csak a nagy erőt becsülik. Reméli, hogy a béke nemsokára meg lesz kötve, a mi által majd föllendül a német kereskedelem Kelet-Ázsiában, ahol a német név tekintélye az utolsó évben nagyon emelkedett. A városházán adott reggeli után *Waldersee* magánuszállásra ment.

Berlin, augusztus 8.

Gróf Waldersee hamburgi fogadását elmosta a nagy záporosó. A közönség alig látszott az esernyők alatt, a zenekar kivonult ugyan a katonasággal, de nem játszott, a zászlókat némán hajtották meg a tábornagy előtt. Gróf Walderseen meg se látszik az idegen éghajlat hatása; arcszíne üde és egészséges, lépése gyors és ruganyos. A tábornagy elléptetett a diszszázad előtt, diszlvonulást rendelt, aztán nyitott hintón hajtattatott a városházára Wittich tábornokkal. A helgolandi fason lelkesen üdvözölte a közönség gróf Walderseet. A városházán a polgármesterek köszöntötték.

Berlin, augusztus 18.

A *Norddeutsche Allgemeine Zeitung* üdvözlő gróf Walderseet, aki — ugymond — a jól teljesített kötelesség érzetével és azzal a tudattal tér vissza, hogy a hatalmasságok bizalmából reá ruházott nehéz feladatot mindnyájuk meglegedésére és a német név dicsőségére oldotta meg. Gróf Waldersee teljesen beváltotta azokat a reményeket, amelyeket a császár és a nemzet az ő kipróbált működéséhez fűzött. Okosan előmozdította azoknak a céloknak az elérését, amelyekre a német politika a többi hatalmassággal egyetértően Kínában törekszik.

HIREK.

Budapest, augusztus 8.

— BUDAPESTI NAPLO. Julius 31-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Személyi hír. *Bechtolsheim* hadtestparancsnok állapota jobbra fordult; fájdalmai csillapodtak s szív-működése erősödött.

— A mohácsi vész évfordulója. A napokban lesz a mohácsi vész szomorú évfordulója, melyről, mint minden esztendőben, az idén is kegyelettel emlékszik meg Mohács város népe. Mozgalom indult meg azonkívül, hogy emlék állíttassék fel a gyászos kimeneteli háború emlékére illetőleg, hogy az e célra már összegyűjt 25.000 korona gyűjtés után szaporított anyagra, hogy a hazafias terv megvalósíthat legyen. Az emléket a jövő év augusztusára szeretnék felállítani.

— Árpád szobra — bronzból. Pusztaszeren szobra van Árpádnak. A kormány állította a millenniumesztendőjének emlékére, azonban kissé oleón. Akkoriban sok mindenféle kiadása volt az országnak, hát annak az emlékére, aki megalapította, már kis pénzeske maradt. A szobor homokból készült el s mivelhogy ki van téve az idő viszontagságainak, hát már is látszik rajta, hogy nem sokáig fogja hirdetni az Árpád dicsőségét. A nemrégiben lefolyt pusztaszeri ünnepen már látni lehetett ezt a szobron s ez az oka annak, hogy több tekintélyes szegedi ember azzal az ideával foglalkozik, hogy ennek a szobornak a helyére másik kellene és pedig bronzból. Az a tervük, hogy az ideának megnyerik a kormányt és az országgyűlést és Pusztaszeren bronzból öntött lovasszobor hirdeti majd, hogy itt tartották az első magyar országgyűlést.

— Andrássy Gyula sírboltja. *Sátorfalja-Ujhely*ről jelentik: Több lapnak az a híre, hogy gróf Andrássy Gyula tőketerebesi mauzoleuma vadvízes lett, minek következtében a nagy államiérű hamvait át fogják szállítani a krasznahorkai családi sírboltba, nem tel meg a valóságnak. A tőke-terebesi családi mauzoleum s az alatti lévő családi sírbolt teljesen száraz s azért a grófi családnek eszé ágában sincs, hogy Andrássy Gyula hamvait Krasznahorkára szállíttassa.

— Crispi betegsége. Nápolyból táviratozzák, hogy a ma reggel kiindott orvosi jelentés szerint *Crispi* nyugodtan töltötte az éjszakát. A szivgyöngöség és az idős betegségi tünetek növekedtek.

— Szilágyi Dezső emléke. Nagyvárád város közgyűlése ma elhatározta, hogy *Szilágyi Dezső* születését emlék táblával jelölje meg, az Apáca-után, ahol születőháza áll, Szilágyi-utcának nevezi el és hogy a Nagyvárádon felállítandó szobrára országos gyűjtést indít.

A felhívatalos *Bud. Tud. írja*: Több lapnak az a híre, mintha az igazságügyminiszter a bíróságokat utasította volna, hogy *Szilágyi Dezső* halála alkalmából külön ne küldjenek részvéttáviratokat, s ne képviseltessek magukat a temetésen, teljesen koholt, mert semmiféle ilyen intézkedés nem történt, sőt számos bíróságtól és ügyészségtől érkezett is részvéttávirat és részvétírat.

— Budapest környéke. Pestvármegye közgazgatási bizottságának ma ülése volt s természetesen jelentéseket terjesztettek elő minden olyan irányban, amelyet a megye adminisztratívális apparátusa figyel meg. Van a jelentések között kellemes is és elszomorító is. Előbb mondjuk el a kellemeseket. Meg lehet elégedve a megyével az adópenztár. Majdnem negyvenháromezer koronával több adó folyt be az elmúlt júliusban, mint a múlt esztendő júliusában. Sztrájk nem volt a megye területén. Munkánélküli aránylag nagyon kevés van. — Most következnek az elszomorító jelentések. Budapest elárasztja a környéken levő községeket olyan ekszisztenciákkal, amelyek már nem is kétesek. Az államrendőrség, meg a rendőrség detektívjeinek oltalma alól a betörő- és tolvaj-nép kihúzódik szerte a környékre, azokba a falvakba, amelyekben a kisbíró meg két esküdt az egész rendőrség. S csak éjjelenként járnak be Budapestre látogatónak, sőt még akkor se, ha odakünn is akad valami munka. A közbiztonság tehát Budapest környékén minden kritikán alul áll s *Boniczky Lajos*, az alispán azt mondja a jelentésében, hogy csak olyanformán lehetne segíteni ezen a bajon, ha a budapesti államrendőrség fölügylete alá helyeznék a főváros környékét is. Még szomorúbb az, amit *Tóth József*, Pestvármegye tanfelügyelője mondott el a környékbeli falvakról. Azt mondja, hogy a sváb, szerb és tót községek kézzel-lábbal tiltakoznak minden olyan törekvés ellen, ami őket valamieskét közelebb hozná hozzáik magyarság dolgában. Nemesak hogy nem halad a magyarsodás ügye, hanem néhány év óta hanyatlás állott be benne. Magyar iskolát vagy legalább kisdóvodát világért se akarnak építeni. Legutóbb például *Csömör* tiltakozott az ellen a leghatározottabban, hogy ő vele magyar kisdóvodát létesíttessenek, úgy hogy az erélyvel szemben hathatósabb erélyvel kellett föllépni s a megye közgazgatási bizottsága rendelte el az övöntőzet föllállítását. A bizottság különben azt is kimondta, hogy ezzel az ellenséges magatartással a megye nem tud megbirkózni. Ennek a legyőzésére az állam föllépésére van szükség.

Egyházmegyei közgyűlés. Brassából írják: A brassóme gyei ág. hitv. ev. egyházmegye folyó hó 6-án tartotta az idei közgyűlést, amelyen *Molnár Viktor* miniszteri tanácsos, egyházmegyei felügyelő és *Masenyik Gyula* h. főesperes elnökökt. A közgyűlést ezúttal legelőször a csángó nép főlétszékében, *Hosszúfalu*n tartották meg a lakosság rendkívül élénk érdeklődése mellett. A templomot és környékét fenyőkkel, fenyőgalyakkal, virágokkal és nemzeti lobogókkal gyönyörűen feldíszítették. A felügyelő bevonuláskor a templomban csángó-leányok álltak sorfalat és virágokat szórak elője. A közgyűlés legényesebb tárgya a kérvényre megválasztott főesperesválasztásról szóló jelentés volt. A megválasztott jelölt leköszönvén, a közgyűlés újabb választást rendelt el. Bankettet is rendeztek *Molnár Viktor* felügyelő tiszteletére, akinek a brassóme gyei kultúra és különösen a csángó-nép jóléte érdekében kifejtett tevékenységét ünnepele. Előd közben *Páter Samu* földművelő és csángó-nép nevében beszéd kíséretében ezüst serleget nyújtott át *Molnár Viktor*nak a felirással: „Szívünk a Tiéd!”

— A bot a francia tengerészetben. A francia haditengerészetben még sürin botozzák a legénységet. Sőt a kereskedelmi hajókon is vígan puffog a bot — és pedig törvényesen. Egy-egy halálra botozott matróz nem is visszafelé, hanem törvényes következtése a hibának. Ez ellen a barbarizmus ellen most akciót indított az *Aurora*, de különösen a *Dreyfus*-pórból ismeretes, tisztelt nevű *Traïereux* szenátor. Azt sürgette meg a tengerészetügyi miniszternél, hogy szerezzen érvényt annak a rendeletnek, amelyet tavaly januárban adott ki a botbüntetés ellen. A miniszter már nyilatkozott is a nyomtatott betűs interpellációra s kijelentette, hogy úgy a hadi, mint a kereskedelmi tengerészetnél eltörli a botbüntetést s erre néve a törvényjavaslatot a szünet után haladéktalanul a kamara elé terjeszti.

— Az Eötvös-kollégium új tagjai. Az *Eötvös-kollégium* tagságáért — mint értesülünk — összesen 76 érettségi vizsgálatot tett ifu pályázott, közülük 66-an jeles érettségi bizonyítvánnyal. Az üresedésben levő 8 helyet a közoktatásügyi miniszter a következők jelesen végzett ijjának adományozta: *Báczai Ernő*, *Demeter Béla*, *Engyel Ferenc*, *Grünhut Alfréd*, *Hajduzi Iván*, *Németh Gábor*, *Stockinger László* és *Szöke Sándor*.

— A koldusügy. *Széll Kálmán* belügyminiszter tudvalevőleg elrendelte a főváros és vidéki városok koldusainak összeírását. Több város azzal küldötte vissza a belügyminiszternek a koldusstatistikára vonatkozó iratát, hogy a városban „teljes koldulási szabadság van”. A belügyminiszter most szigorú rendeletet küldött a hatóságokhoz, hogy a közbiztonság szempontjából ez az állapot azonnal beszüntendő s a koldulást mindenütt csakis hatósági engedéllyel lehet üzni. A koldusstatistikára vonatkozó nyomtatványt a belügyminisztériumnak meg kellett

váltóztatni. Ugyanis a szerkesztő tisztviselő az általános sablon szerint „vagyonai állapot” című rovatot is nyitott, amely a koldusoknál normális viszonyok között nem tételvezhető fel s így a minisztérium kénytelen volt a statisztika blanketta első példányát megsemmisíttetni.

— Magyar iskolák Horvátországban. A magyar államvasutak igazgatósága tudvalevőleg hat elemi népiskolát tart fenn Horvátország területén, hogy magyar alkalmazottjainak gyermekei az anyanyelvükön részesüljenek oktatásban. Ez a hat iskola azonban kevés, a Máv. magyarországi internátusai pedig nem képesek befogadni a nemzetiségi vidékeken lakó magyar gyermekeket. A horvátországi vasutasok közt éppen ezért mozgalom indult meg, hogy a vándor-tanítási rendszer behozatalával magyar oktatásban legyen részüik azoknak a gyermekeknek is, akik eddig vagy iskolázás nélkül, vagy pedig a horvát iskolákban nevelődtek. Miatán a Máv. igazgatósága eddig is kiváló gondot fordított horvátországi és a nemzetiségi vidékeken működő alkalmazottai gyermekeinek nevelésére, remélhetőleg ez a derék mozgalom is sikerre vezet.

— Baratiéri tábornok meghalt. Egy tiroli falucskaiban, *Sterzingben*, meghalt *Oreste Baratiéri* olasz tábornok, az abessziniai háború szomorú hőse. Ott, akiben 1895 és 96-ban minden olasz bizalma összpontosult és akit egy nagy afrikai olasz gyarmat alapvetőjének szerettek látni, szinte elfeledték már Itáliában. Es ha nevet valaki olykor még ajkára veszi, úgy szomorú jelzőket toldanak hozzá. Mint az osztrák Isztria fia, ő volt az irrendentisták szemében az a hadvezér, aki egykor egyesíteni fogja Ausztria olasz vidékeit az anyaországgal. Mikor gyönyörű seregével, melynél nagyobb európai haderő nem vonult még civilizálatlan ország ellen, megindult Afrikába, *Triest* város forradalmi hangú hódoló táviratot küldött neki és az egész olasz világ ünnepelte. Annál nagyobb volt a kiábrándulás, mikor híre jött, hogy az abessziniai hordák az olasz sereget *Aduánál* megsemmisítették és *Baratiéri* maga is csak kétségbeesett futással mentette meg a bőrt. *Baratiéri* ügytelensége 500 millió lírába került Olaszországnak s a nép még sokáig sinylette a szörnyű esatavesztés következményeit. A bukott vezért haditörvényszék elé állították, de 1896. júniusában felmentették. *Baratiéri* erre lemondott rangjáról és *Arcoba* költözködött, ahol két vastag kötetben megírta a szerencsétlen háború történetét — a maga igazolására. A könyvek megjelentek, de senki sem hederített rájuk. Már szavát sem akarták hallani Olaszországban, akkorára nőtt az ellene való élkeseredés. *Baratiéri* azóta teljesen elvonulva élt *Tirolban*.

— Hellász hősei. Mi is megemlékeztünk arról a nagyon is alkoholszagu botrányról, amely nemrégiben *Niklós görög herceg* jelenlétében esett meg az Athén melletti *Kephissziában*. A herceg *Pallás* főhadnaggyal, a hadsegédével sétált egy kertben s szembe jött velük a főhadnagy egy régi haragosa, *Morussi* herceg. Amikor meglátta a haragosát, rárohant és tojogatni kezdte. A küzdelembe beleszólt *Niklós* herceg is, amennyiben elörte a botját a támadó fején. *Morussi* aztán szitkozódva tovább ment s a szitkokból jutott *Niklós* hercegnek is. Az ügyből párbaj lett *Pallás* és *Morussi* herceg között. Erről a viaskodásról a következőket írják Athénből: A két fél segédei pisztolypárbajban állapodtak meg rövid távolságról, kétszeri golyóváltással. Az első golyóváltásnál *Pallás* főhadnagy idő előtt lőtt, de nem talált. *Morussi* herceg erre lemondott a lövés jogáról és így kiáltott:

— Én nem ölök, én párbajozom!

A második golyóváltásnál mindkét ellenfél egyszerre lőtt. A herceg sértetlen maradt, míg a főhadnagy felső lábászárán jelentéktelenül megsebesült. A golyó *Pallás* cigarettatárcáját, amely a zsebében volt, átlukasztotta. Az ellenfelek kibékülés nélkül távoztak a párbaj színhelyéről. A párbaj után *Morussi*, aki kijelentette, hogy csak a párbaj után áll a haditörvényszék elé, jelentkezett a térrparancsnokságnál, amely őt nyomban letartóztatta és fogságba vetette. *Morussi* az első kihallgatásnál azt vallotta, hogy ő *Niklós* herceget nem szidalmazta, a *Pallás* főhadnagy iránt érzett ellenséges érzülete pedig, amely még a görög-török háború idejéből származik, indokolt. *Morussi* egyelőre fogva tartják. Azt a vádat emelik ellene, hogy ő *Pallás* főhadnagyt meg akarta fojtani, *Niklós* herceget pedig szidamakkkal illette. A legközelebbi napokra nagyszámú tanut idézett meg a vizsgálót vezető katonai hatóság.

— A királygyilkosság a — színpadon *Patter*sonból táviratozzák, hogy ott legközelebb színo fognak hozni egy darabot, amely *Umberto* király meggyilkolását tárgyalja. *Patter*son az anarkhikát főlésszke s ott tartózkodott *Bresci* is, mielőtt *Monzáb*a utazott.

— **A Fertő-tó nő.** A Fertő-tó partján lakó nép már hosszabb idő óta úgy észleli, hogy a nyári szárazság ellenére is folyvást nő a Fertő-tó vize. A soproni piacon újra megjelennek azok a halfajok, amelyekre évek óta hiába vágyakoztak a soproniak. Miért telik meg újra a Fertő tava? Aktuális volna megvizsgálni ezt a kérdést, bár illetékes helyen már sok intézkedés történt a tó kiszáritása végett. És ha megtalálták a jelenség okát, talán még most is, a tizenkettedik órában gondolkozni kellene azon, vajjon csakugyan tartósan keresztyélvethető-e a tó lecsapolása. A szakkörök szerint a Fertő tavát csak a jelentéktelen Vulka, Rákos, Ikva és Répeze patakok táplálják. Ezekről ugyan nem lehet kimutatni, hogy mily vízteometet visznek a tónak és a Hanságnek, de valószínű, hogy nem képesek lényegesen befolyásolni a tó vízállását. Az egyáltalában nem észlelhető, hogy a tó vízmennyiségének több éves időszakokban való változása mily kölcsönhatásban van a tápláló patakok vízállásával. Mert senki sem tud arról, hogy a tó alacsony vízállása mellett ezek a patakok is kiszáradtak volna, úgy hogy a tó vízének emelkedése éveiben e patakokban jelentékenyen megfogyott volna a víz. Sőt ellenkezőleg a tapasztalat azt mutatja, hogy az említett folyók rendkívüli fluktuáció nélkül is évtizedek óta ugyanazt a vízállást mutatják és a tóval ellentétben sohasem nyújtottak alkalmat egy homályos rejtély megoldására. Ebből nyilván azt lehet következtetni, hogy a Fertő-tava nemcsak a látható folyókból táplálkozik, hanem a föld alatt is vannak oly források, amelyek vízmennyiségét szaporítják, de amelyek eddig teljesen ismeretlenek a szakkörök előtt. Ebből pedig az következik, hogy mindazok a csatornák és vízművek, amelyek csakis ez ismeretlen erőek leküzdésével létesíthetők, egy szép napon teljesen elégteleneknek bizonyulnak, a kiszáritás egész műve megsemmisül és a tó megint feltámad régi nagyságában. De akkor aztán nemcsak a megszámíthat beépített milliók vesznek kárba, de számlálatlan milliók is, amelyeket a mérnöki tudományba vetett bizalommal a kiszáradt tó talajának művelésére fordítottak.

Egy soproni lapból való ez a nagyérdemű közlemény és mindenestre érdemes a földművelésügyi kormány figyelmére.

— **Szegény gyermekek nyaralása.** A lipiki gyermekgyógyintézet igazgatósága, mint a budapesti szünidei gyermektelep-egyesület televezetősége, értesíti az érdekelteket, hogy a budapesti szünidei gyermektelep-egyesület lipiki második csoportja folyó évi augusztus hó 15-én, csütörtökön este 8 óra 35 perckor érkezik a fiumei gyorsvonattal vissza. A gyermekek a keleti pályaudvar érkezési oldalán vendökök át a szülők, illetve a gyámok által. — A lipiki harmadik csoport augusztus 17-én, szombaton a reggel 7 óra 15 perckor induló fiumei gyorsvonattal utazik el a ennél fogva ugyanazon napon reggel 6 órakor a keleti pályaudvar III. osztályú vendöglőhelyiségében gyülekeznek, ahova a kellően megjelölt és összehasonagolt ruhadarabok is elhozandók. Ugy a visszaérkezés, valamint az elinduló gyermekek orvosi megvizsgálása augusztus 16-án, pénteken délután 5 órakor lesz a Nagymező-utcai iskolahelyiségben.

— **A cselédek jogai.** A cseléd munkás, aki éppen úgy bizonyos bérért dolgozik meghatározott munkakörben, mint a gyárak, műhelyek napzámosai. Kétoldalú, mind a két felet egyformán kötelező szerződés alapján végzi a munkáját s ha a helyzete nem olyan, amilyet megkövetelhet magának, akkor annak a javításával foglalkoznia nemcsak hogy szabad, hanem kötelessége is a maga elemi érdekeivel szemben. Semmi nevelésig nincs tehát abban, ha a cselédnép összeül gyülekezni s leszapló bennünket gazdákat, csak hogy okosan, józanul szapuljon le. Nem úgy, mint a *Ducarré* nevezetű urasági írás, aki miután az uraságának nyaralása miatt hely nélkül maradt, ez idő szerint azzal öli az időt Párisban, hogy a cselédek jogairól tart szabad előadásokat egy külvárosi kávéházban. S mi a panasz? hogy a cselédnek Amerikában fogadó szobája van, ahol a maga ura és szolgálja egy személyben. Európában pedig még ismeretlen az ilyen cseléd-szalon. Hát ez nem komoly. Aztán azt mondja, hogy több kimenő kell a cselédnek, mint amennyi most van. Szabad ember, akkor sétálhat, amikor neki tetszik s amikor ez a kis sötét nem ütözik bele a szolgát érdekeibe. Aztán azt is mondja, hogy a cseléd tartó gazda nem gyámja a cselédnek. Minek az a nagy felügyelet? — S Ducarré ur népszerű ember Párisban ez idő szerint.

— **Tíz Lőcsén.** Lőcséről táviratozza tudósítónk, hogy az éjjel Lőcsé külvárosában óriási tüzvész pusztult. Temérdek ház leégett s két emberélet is áldozatul esett a nagy tűznek.

— **Jótekonyság ünnepély.** A fővárosi szegény gyermekért egyesület e hó 15-én nagyszabású jótekonysági ünnepélyt rendez *Ös-Budaváran*, melyen a fővárosi színpadok elsőrendű művészei fognak közreműködni.

— **Sziliágyi Dezső hagyatéka.** A Harmincad-utcai háromszobás lakásban sok a munka Sziliágyi Dezső hagyatékával. Még mindig tart a leltározás. Sok értékes és értékes holmi, militáry van ott egybehalmozva, mindegyikkel külön-külön érdemes foglalkozni, csak közölni kellene az összejegyzett tárgyak lajstromát, abból egyszerűen képe lehetne bárkinek a különben egyszerű, igazán egy puritán nagy emberhez méltó lakásról. Egyébként minden ugyanabban a helyzetben van még, mint a váratlanul jött halál idején. Az egyik sarokban a Karlsbadból hozott nagy uti-láda, mellette a kora reggeli fürdői sétálka magával vitt erősnyelű hegymászó esernyő. Az iróasztalon ott fekszik az utolsó számadás, hogy mit visz magával ruháiból, s hogy mennyi lesz a költség. A hálószobában hevernek hatalmas buzogányai, amelyeket a feje fölött forgatott. Egy estlapp mellett megkezdett doboz *Regalia Media*. Butorai szokatlanul nagyok, erősek. Csak itt-ott egy-egy himzés. De tulnyomó a sok könyv, amely halomszámra hever mindenütt. Még az előszobában is van egy nagy könyvszekrény. Iróasztalára a legfőbb helyre állította Petőfi aranyos domborművi képét s Zrínyitől és Pázmány borbé költőt, kaposos kötetektől kezdve a magyar irodalomnak minden klasszikusa, minden nagyobb írója a legeslegjobb időkig megvolt a könyvei között, sőt ismeretlen kis költők könyvei is főlývaga. Ott van a Fogarassy-fele szótár is, nagy kötetekben. Egy szekrényben, Faust és Margit szobra alatt egymás közelében a legrégibb és legújabb irodalom. Több példányban Tacitus, sűrűn aláhuzogatva, s kijegyezve a szebb részek. Mellette Homer, Thukydides, Herodotos történeti munkái, Juvenalis satirái, Cicero sok példányokban, Spinoza, Montesquieu, Machiavelli, Voltaire, Corneille, Boillon, Hugo Viktor, Sardou, Bourget, még Marcel Prévost is, nagy halom regény s színmű, a Théâtre Français egész színműsorozata. Napoleontól, a róla összegyűjtött sok munka, köztük a Frédéric Massoné is, a nagy imperátorról és a nőkről. Érdekeltek az oroszok is. Tolstoj, Dosztojevskij Turgenyev, munkái egész külön csoportot tesznek. És mindenütt angol munkák, ágya mellett fölnyitva Freimann alkotmánytörténete, a szépirodalom Shaksperetől le az apró detektív-regényig. Egymás mellett fekszik az Euler algebraja, Verne regényei és az Ezeregyéj. Értékes Corpus Jurisokkal, rengeteg munkával képviselve van a magyar politika és jogi irodalom. Igazságügyi miniszterkorában hazavitte aprókprotokollokhozjáró brosráit is. Könyvei között megvan a fővárosi színházak minden valamire való darabja is, amelyeket otthon olvasott, ámbar színházba nem járt. Aztán a sok kép, amelyeknek háttára maga írta föl az árakat s amelyeknek tudta a szerző nevét. Tanulmányozta a képtárakat, előbb Pulsky Károly, majd Kammerer Ernő utmutatásával. Van egy szép férfialak, amelyről azt tartják, hogy Piombo festette, van a képek közt talán Rubens, Canelotti, Veronese is. Sok a bibliai időből való kép, több Madonna, vászonra és fára festve, Judit és Holofores, Krisztus sirbátétele, Mária menybemenetele. Régi olasz rézmetszet is van, a legtöbb Napoleont ábrázolja. Sziliágyi a régi olasz iskolához vonzódott. Remek a dolgozószobájában egy aranyozott óra is, amely a tűkör elé van helyezni. Sziliágyi ezt egy flandriai gróf hagyatékából vásárolta meg. Hasonló óra áll az íróasztalán is: egy háriát pengető nő hajol föléje. Iróasztala előtt görög módra hajtott lábú székek, mögötte széles, préselt bőrrel borított kerevet, s ugyanott áll két hatalmas, bronzal diszített nagy karosszék. Aranyozott utazó-óráját Karlsbadból hozta magával, most az ágya mellett álló asztalkán áll. Értékes a kis ezüst-malac is, amelynek szőre tollartóul szolgált. Az íróasztalon fekszik utolsó munkája, az összehírdetelenségről szóló jegyzetek, egy beszéd vázlata, részben szépen le is írva. Hátrahagyott iratait valószínűleg kiadják. Már ajánlkozott is erre egy kiadó.

— **Országos állami bábaképző.** *Wlassics* Gyula kultuszminiszter elhatározta, hogy a Pécséti feiláltandó országos első bábaképző-intézetet már szeptember hó elején megnyitja. Most ment le ez ügyben a miniszter végleges intézkedése. A képzőt egyelőre, hogy már a jövő hónapban megnyitható legyen, a városi kórház épületében fogják elhelyezni, később azonban az állam külön palotát fog erre a célra építtetni. Az intézmény leintartására szükséges összes terheket az állam viseli. A bábaképző-intézet a belügyi kormány által létesítendő lelencházal szoros összefüggésben lesz. A bábaképző tanfolyamra már legközelebb jelentkezéseket is elfogadnak.

— **Az ország pénze.** A hét éven aluli, talált gyermekeket a betegápolási-alap pénzén helyezik el a hatóságok, azonban, ha csak valami mód van rá, behajlítják a gyerek nevelésének költségét a hozzátartozóin. Ez természetes is, mert különben oda jut az alap, a hova jutott, a kimerüléshez. Ezen a bajon akar segíteni a belügyminiszter azzal a leirattal, amiben arra inti a hatóságokat, hogy ne nyugodjanak bele olyan könnyen abba, hogy a költségek nem hajthatók be, mint amilyen hirtelen eddig napirendre

tértek a dolog felett. Ha a gyermeknek cseléd az anyja, hát járjanak utána, hogy mi a bére s mennyivel járulhat hozzá a gyermektartáshoz úgy, hogy ő maga is meg tudjon élni. Figyelemztessék az ilyen anyát arra is, hogy a gyermek apja ellenében pörrel érvényesítheti a jogait. Szóval: — nem kell könnyelműen bálni az ország pénzével.

— **Ezredes és alispán.** Somogy vármegyének afférja van a negyvennegyedik gyalogezred ezredesével. A pörös fél az alispán, aki a megye nevében, hivatalosan került összeütközésbe az ezredes urral. Ilyenformán az ügy is a megyéé. A konfliktusnak különben — a *Pécsi Napló* értesülése szerint — ez a története:

Tevely Elek vármegyei közgyámot, ki két évi önkéntesi szolgálatot végzett, tisztí vizsgát tett, tartalékos hadapród-örrmester, behívátk gyakorlatra. Az alispán — hivatkozván a véderőtörvény vonatkozó szakaszára — előterjesztést tett a hadtestparancsnokságnak, hogy a behívott közgyámot, miután hivatalában ezuttal nélkülözhetlen, az ideig gyakorlattól mentse fel. A hadtestparancsnok nem tartván a gyakorlat elengedését teljesíthetőnek, arról Tevelyt az új behívó rendelet közlésével értesítette. A véderőtörvény végrehajtására vonatkozó utasítás szerint a tartalékos katoná az ily második behívóra tartozik bevonulni; az alispán azonban a közgyámot hivatalából nem bocsátotta el, hanem a hadtestparancsnoksági döntést a honvédelmi miniszterhez tett feltérjesztéssel a hadügyi miniszterhez felebbzte s az előterjesztésének felküldéséről a hadtestparancsnokságot távirattal értesítette. Tevely közgyám ellen azonban, az alispán távirata dacára, elrendelék a karhatalommal való előállítását, mire Tevely be is vonult a hadügyi miniszter döntése előtt. Miután Tevely gyakorlati ideje lejárt, a 44-ik gyalogezred ezredese, azért mert a behívásnak kellő időben eleget nem tett, Tevelyt szigorúan megbüntette, ott fogta még 10 napra. Az ezredes tehát megbüntette a vármegye tisztviselőjét, ki a katonai behívásnak azért nem tett eleget, mert polgári felsőbbse neki az elbocsátási engedélyt ki nem adta, tehát kötelesség és függelékenység nélkül hivatalát annyival inkább se hagyhatta el, mert a gyakorlattól való felmentése mellett az alispán éppen azzal érvelt, hogy ez idő szerint hivatalában nélkülözhetetlen. Somogyvármegye törvényhatósága, melynek tisztviselői ez ideig a legjobb viszonyt építették a katonasággal, elhatározta, hogy a sérelem ellenében elégtételtől illir a kormányhoz.

Legyünk rossz próféták, de előre megjósolhatjuk az alispán urnak, hogy nem adunk neki igazat. Hiszen akkor összeomlana a világ. A katoná és a civil között egy igazság létezhetik, a katonáé. Ez a rend és minek háborog ez ellen egy civil...

— **Mozgalom a dísgyőri vasgyár munkásai közt.** A dísgyőri m. kir. vas- és acélgyár művezetősége újabb megrendelés hiánya miatt, egyik gépműhelyben kénytelen volt beszüntetni az éjjeli munkát. Az erre vonatkozó rendelet, midőn szombaton délután közzétette, rendkívüli izgalmat okozott a gépműhely munkásai közt. Tömegesen keresték el az osztályvezető mérnököt — s akadtak hangok, melyek nemcsak fenyegetőleg léptek föl, de azt is hangoztatták, hogy rá kell szögezni az osztályvezető mérnökre hivatalos helyiségének ajtaját. Az osztályvezető *Thánkö* mérnök meggyőzte a küldötteket, hogy nem rajta mulik, hogy az éjjeli munkát be kellett szüntetni, ez a körülmények kényszerítő hatásának a következménye. A munkások erre követelték, hogy vezesse őket a műhelyfőnök, *Técséi* elő. Egy négy tagból álló küldöttség kereste fel a műhelyfőnököt, hogy tolmácsolja neki a munkások kívánságát. Técséi megmagyarázta az éjjeli munka beszüntetésének indokát és megnyugtatta a küldöttséget azzal, hogy az éjjeli munka beszüntetésére vonatkozó rendeletet még egy hét tolmáczra felülgészítette, hozzá árult ahhoz, hogy *Berg* főmérnök s *Thánkö* osztályvezető mérnök haladéktalanul Budapestre utazzanak, tegyenek jelentést s kérelmezzék az állami gépgyárak igazgatóságától a munkát. A munkások vasárnap délután nagy tömegben léptek el a főszolgabírói hivatal udvarhelyiségét kérték s *Butty* Lajos járási főszolgabíró, hogy ügyüket illetékes helyen szintén támogassa s hangsúlyozza, hogy rendkívüli nyomasztólág hat rájuk, hogy mióta keresetük csökkent, addórtározásaiik is behajtás alatt vannak s fizetéseikből e címen levonásokat eszközölnek. A főszolgabíró megnyugtatta a munkásokat, hogy a művezetőség a legjobbat cölözze s bajaitok, amennyire csak módjában áll, segíteni igyekszik. Ora intette a munkásokat békéltetésig, a tömeges mozgalomtól, ami hatósági főlépést vonhat maga után s csak nekik árt.

hat s felhívta egyszerűen őket, hogy álljanak munkába s várják be nyugodtan, míg kérelmük illetékes helyen megoldást nyer. A munkások a főszelektőbírói felhívásra kijelentették, hogy éljünk és öhajátuk a munkát folytatni s mindennemű csoportosulástól távol tartják magukat s nyugodtan és türelemmel várják, míg a gyárigazgatóság körében ügyük kedvező fordulatot vesz.

— **A vásári szerezősejatek vége.** Tapasztalatlan kis diákok, s a könnyen hívó nép közül ő mily sokan keserves emlékeket őriznek a vásárokról. Ezek az emlékek azokkal a ravasz vállalkozókkal vannak kapcsolatban, akik a vásárokon rendkívüli alkalmára számítanak, amikor az együgyű népség nemcsak dolgozni, vagy vásárolni, hanem mulatni akar. És a sok mulatság között legesibbabbak azok a kis rögtönzött játéktanyák, ahol nagy embergyűrű közepén pénzeket kockáztatnak szegény halandók és ők soha semmit vagy csak semmisségeket nyerne. De akkor is már pótolhatatlan veszteségek remegtetik meg a játékosok szívét. Széll Kálmán belügyminiszter a hangversenyek és látványos mutatványok engedélyezése dolgában egységes szabályrendeletet adott ki, s ebben szigorú intézkedés van a népkiosztásra irányuló szerezősejatek ellen.

A rendelet szerint olyan játék üzemre, melynél a vállalkozó pénz- vagy tárgyszeremény kiállításba helyezésével kelti fel a közönség figyelmét, különösen a szegényebb sorsu, tudatlan nép kizsákmányolására irányuló szerezősejatekokra engedélyek egyáltalán nem adhatók. Ilyenek: 1. báb (hor-dozható), tekebáb, 2. golyó, színes golyó, 3. baba, színes baba, 4. monakó, 5. mariandi, 6. birbics, 7. céldobás (kör-, karika- vagy lemez-céldobás), 8. szín (farbenspiel), számozott szín és az ezekhez hasonló természetű egyéb játékok. Egyebekben a rendelet kimondja, hogy hangversenyek, táncvigalmak, szavalatok (recitátor), felolvasások, daltársulati, művészeti, továbbá cirkusz, valamint egy, vagy több állattal bemutatandó előadások, álarcos menetek nyilvános rendezéséhez, tűzijáték, állatsereglet, anatómiai, panoptikai és más hasonló múzeum, báb- vagy gépszínház nyilvános bemutatásához, kintorna, citera és általában hangszerekkel udvarokon, utcákon, tereken, nyilvános helyeken kereseti célból való játszáshoz; végre hinták (léghajó- vagy körhinták), erőmérőgépek, hullámviasutak és ezekhez hasonló természetű játékoknak és szórakoztató eszközöknek nyilvános helyen való felállításához rendőrhatalósági engedély szükséges. Külföldiek részére az ily engedélyt — Budapest székesőváros kivetelével — csak a magyar királyi belügyminiszter adhatja meg. A szabályrendelet, amelyet e hó 4-én küldtek meg valamennyi törvényhatóságnak, szeptember első napján lép érvénybe.

— **Santos-Dumont balesete.** Még mindig nem lehet örülni Santos-Dumont sikerének. Sőt van ok nagyon a nyugtalankodásra. Santos-Dumont ugyanis legutolsó kísérleténél léghajójával le is bukott, ámbar szerencsére baja nem történt. Mint Párisból jelentik, a dolog a következőképpen esett meg: Santos-Dumont ma újra megpróbálta a felszállást. Alighogy felszállt a léghajóján, meglátszott, hogy a folytonosan irányt változtató erős szélllel a gép nem bír s a léghajó úgy himbálózott, mint nagy viharban a tengeri hajó. Egy szempillantás alatt ért az Eiffel-toronyhoz a léghajó, úgy, hogy a visszaterésre husz pernyi idő maradt. Nagynehezen került meg a léghajó a tornyot. A szél hirtelen még erősebb lett s Santos-Dumont a legnagyobb veszedelembe fordult; a léghajó gömbjének szelepei a hatalmas szélnyomás következtében felnyitáltak, a hajó rohamosan esett és a merész kísérletező csak a mentőkészülék pompás funkcionálásának köszönheti, hogy életben maradt. Santos és léghajója egy hét fedélén feneklett meg. Hamarosan megérkeztek tűzoltók s létrákon lehozták a feltalálót az elpusztult léghajó maradványaival együtt. A közönség körül fogta Santost, aki spanyolos hangsúlyozással beszél franciául. Dicsőkedve mutatta meg amulettjét, amelyet a jobb karján hord, rajta Szent Benedek képe; azt tartja, hogy mint már sokszor, egy most is ennek az ajándéknak köszönheti életét. Az amulettet a brazilai hercegnőtől kapta, aki élenként érdeklődik kísérletei iránt. Legalább két hónapra fog telni, míg a merész léghajós újra elkészül találmányával. Az elpusztult léghajó ötvözezer frankba került. Amíg Santos-Dumont el fog készülni új léghajójával addigra *Rozze* és *Deutsch* is megkonstruálják már a saját léghajójukat és versenyre fognak kelni Santossal.

— **Az eltűnt számellenőr.** Megirtuk, hogy *Kőnce* Zs. Imre földmívelési miniszteri számellenőr e hó 3-án eltűnt a fővárosból. A rendőrség most azt jelenti, hogy a szerezősejatek embert e hó 4-én éjszaka a Lipótmézei tévedődába szállították. A boldogtalan a Kmetti-utcában sorra becsüngengett minden házba, s amikor a rendőrségem igazolására szólította, valósággal dühöngeni kezdett.

— **Akasztás a színpadon.** Darmstadtban történt ma, az ottani szecessziós variété buncustétéjén. Egy hajmeresztő látványosságot adtak elő, amely azzal végződik, hogy a szereplők felkoncolják egymást és a szobalány felakasztja magát nyílt színen egy ruhafogasra. Ez a bucsuelőadás majdnem életébe került a szobalányt személyesítő színésznőnek. Mikor ugyanis a nyakába vette a hurkot s kirugta lába alól a zsámolyt, a deréköv, amely a háta mögött levő szögére volt erősítve, lecsúszott onnan és a boldogtalan leány már-már megfulladt. A többi szereplő ügyet sem vett a társnő horgéséért. Azt hitték, hogy utánozza a haldokló vergődését, de a közönség észrevette a bajt, nehányan felugráltak a színpadra és elválták a köteleket, amikor a szegény színésznő arca már egészen megfékült, szeme kidülledt. Nagy nehezen életre keltették aztán.

— **Halálozás.** *Hercz* B. Mór ma hetvenhét éves korában meghalt Budapesten. A megboldogultban *Horváth* Géza a Könyves Kálmán társaság igazgatója édesatyját gyászolja. Az elhunytat holnap, pénteken délután öt órakor kísérik örök nyugalomra a Város-major-utca 52-ik számú gyászházba a farkasvölgyi zsidó temetőbe.

Dr. *Szedő* Adolf ügyvéd ma 45 éves korában Budapesten elhunyt.

— **Kettős rablógylósság.** *Liebeneck* helységben, Éger közelében az országuton ismeretlen tettesek meggyilkolták és kirabolták a Baer keresmáros házaspárt. A másik szobában levő két csecsemőt nem bántották a rablógylók, akiket hasztalan nyomoz a csendőrség.

— **Az irlalmasrendi új kórház bokréta ünnepe.** Az irlalmasrend Budán, a Margitid közelében mintaszerű új kórházat épít körülbelül háromszáz beteg részére. Az építkezést a fővárosban előnyösen ismert *Kaiser* Gyula építőmester vezeti. S az építkezés annyira előrehaladt, hogy a bokrétaünnepet 10-én szombaton tartják meg *Füzy* Szaniszló kir. tanácsos tartományi rendőrnök jelenlétében. A tiszta magyar rend, amely az ország területén tizenhárom rendházat tart fenn s ezekben bárkinek vallásra és nemzetségre való tekintet nélkül nyújt orvosi segítséget, méltán elismerést érdemel. Maga a budai rendház napontén százötven-hatszáz fogmuftét végez, s többnyire teljesen díjtalanul.

— **Pincérek mozgalmá.** A Budapesti Pincéregyesület vezetősége az országos pincéregyesület alakítása dolgában *Gundel* Jánosnál, a fővárosi szállodások vendéglőse és keresmárosok ipartestületének elnökénél tisztelettel s részletes előterjesztést tett neki a mozgalmáról. *Gundel* János szívesen fogadja a küldöttséget, helyeselte a pincérek mozgalmát s megígérte, hogy ügyüket az ipartársulat választmányi ülésén pártolól fogja előterjesztetni. A Budapesti Pincéregyesület különben új helyiségbe költözött. A Kerepesi-ut 9/b. számú Otthon körhelyiséget bérelte ki s azt újonnan berendezte. A *Kávészegédek* körének tagjai, minthogy a kör megszűnt, a Budapesti Pincéregyesületbe léptek s az egyesülés hivatalos ünnepele az új helyiség megnyitásával egyetemben még ebben a hónapban lesz.

— **Exhumált holttest.** A napokban megírtuk, hogy a rendőrségben felismerték átrahagyott tárgyaitól azt az öngyilkost, aki a Margit-hidról a Dunába ugrott. Hogy a személyazonosságot egész biztosan meg lehessen állapítani, a család kérelmére a rendőrség elrendelte a halott felásását. Az exhumálás ma reggel 7 órakor történt a Rákosszentmihály melletti fővárosi temetőben, amelyen a rendőrséget *Lévay* Antal rendőrfogalmazó képviselte. A család jelenlévő tagjai a holttestben felismerték *Goldstein* Jakab podgyászhorodot. Ezutalt azt is megállapították, hogy *Goldstein* Jakab izraelita vallású, és holttestét nyomomban átszállították a keresztény temetőből — ahol mintegy másfél hétig fektett — a zsidó temetőbe.

— **A konyha dícsérete.** A jó konyha kincsét ér: sokszor és sokan hangoztatták már ezt. De nem mindenki lehet jó konyhát találni. A fővárosban alig egy hét múlva, mint már említettük, megnyílt a *Fővárosi Orfeum*, amelyet *Waldmann* Imre igazgató minden tekintetben kifogástalan és a legszigorúbb kritikát is kiálló intézeté akar tenni. Ennek az orfeumnak egyik külön is fölemeltére méltó specialitása lesz a konyhája. Olesó lesz és jó, a legfinnyásabb ízlet is kielégítő. A jó konyha különösen akkor, ha orfeumban van, ahol tehát a szem, a fül megtalálja a maga szórakoztatást igen fontos dolog és a közönség bizonyára méltányolni is fogja annál is inkább, mert eddig nem volt abban a helyzetben, hogy zavartalanul töltse el az orfeumban az egész estét. Aki szeretett volna az orfeumban lenni a műsor első számától az utolsóig, az sem merle ezt megtenni, egyrészt mert nem győzte pénzzel az orfeum vendégüljében elköszorított vacsorát, különösen ha családostul ment, másrészt, mert tudta, hogy a műsor bizonyos számai, amelyek esetleg jobbak, érdekesebbek, csak jó későn kerülnek sorra. Ez most egy csapásra megváltozik. A műsor elejétől végig egyforma érdekes lesz úgy, hogy senki sem akar belőle elmulasztani és hogy ez az akarat valósággá váljék, erre való a jó konyha, amelynek árai senkit sem rettenetnek el, hogy akár családostul is ott költse el a vacsoráját.

— **Cigányzene a Telefon Hírmondóban.** Ma este cigányzene lesz hallható a Telefon Hírmondó összes Állomásán esti 8 órától 11 óráig. A cigányzene-átvitelt azonban, melyet az Emke és az Elite-kávéházól közvetít a Telefon Hírmondó, megszakítja a 8 óra 15 percek tartandó tözsedolvasás (frankfurti, párisi értéktőzsedolvasatok és berlini tözsedolvasások) és a 9 óra 10 óráig való esti olvasás, melynek keretében az est folyamán érkezett legújabb híreket olvastatja fel a beszélő újság.

(x) **Osus és közsvény** ellen elismert legkitűnőbb szer a *Zoltán-jéle* kenőcs. Ára 2 korona. Zoltán Béla gyógytárában, Budapest V., Sétátér-utca és Szabadságtér sarkán.

Makai Emil temetése.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, augusztus 8.

Impozáns, nagystíliú gyászünneppel bucsuztak el *Makai* Emilről, a fiatalon elhalt költőtől ma délután rokonai, barátai és tisztelői. Szomorú hódolattal adózott mindenki nagy tehetségének, nemes szívének és kristálytisztá jellemének. Minden beszédből, amely egyszerű koporsója fölött elhangzott, mélyeseges szeretet, őszinte gyász áradt. Költőhöz méltó, szép temetése volt. Semmi gyászpompá, csak virág, sok virág. . .

A ravatalnál.

Két sor viaszgyertya közt állították el az elhunyt költő ravatalát, amelynél a délelőtti órákban megjelent *Márk* Lajos festőművész, hogy megörökítse *Makai* Emil vonásait. Délelőtt és délután sorra hozták küldöttségek és magánosok a koszorúkat a gyászoló családhoz, melynek nevében a megboldogult bátyja, dr. *Fischer* fogadta a deputációkat. Küldöttség után tettek koszorút a ravatalra: A Petőfi-Társaság, a Budapesti Újságírók Egyesülete, az Otthon-kör, a nagyváradi újságírók, a Nemzeti Színház, a Vigszínház, a Magyar Színház, a Lipótvárosi Kaszinó, a Magyar Kereskedelmi Csarnok, a Magyar Hírlap, a Pesti Napló, a Hét. Lapunk szerkesztősége szintén küldöttség után rötta le a kegyelet virágadóját, hatalmas rózsakoszorút küldvén a ravatalra, ezzel a felirással: A Budapesti Napló szerkesztősége — *Makai* Emilnek. Koszorút küldtek még: *Beöthy* László és családja, *Bálint* Dezső, *Heltai* Jenő, dr. *Pap* Dávid, *Politzer* Zsigmond és családja, *Márkus* Miksa és családja, stb. stb. Egy virágbokrátsz palmaág ilaszin selyemszalagján ez a felírás volt: *Makai* Emilnek — a „Makai-asztal”. Ezt a megboldogult kollégái küldték, akikkel évek óta együtt szokta volt töltöni estéit.

A koporsóra egyetlen koszorút helyeztek, amelynek fehér szalagján csak ez az egy szó volt: *Margit*. Ebből a koszorúból egy rózsaszálat a koporsójába is beletettek.

Ugyancsak délelőtt adták át a családnak a Budapesti Újságírók Egyesületének és az Otthon-körnek megleghangú részvértiratát is. *Wlassics* Gyula vallás- és közoktatási miniszter a következő táviratot küldte az Otthon-kör elnökségének:

Makai Emil kora halála őszinte részvétellel tölt el. Szíveskedjék ezt a gyászoló család előtt is kifejezni.

Wlassics.

Gróf *Keglevich* István intendáns táviratilag kérte fel a Nemzeti Színház igazgatóságát, hogy benső részvétét a családdal közölje.

A temetés.

Már jóval négy óra előtt kezdtek gyülekezni a résztvevők a Vörösmarty-utcai házban, amely néhány perc alatt annyira megtelt a gyászoló közönséggel, hogy egy rendőrtisztviselő vezetése alatt egy szakasz rendőrnök kellett az udvaron, a lépcsőn és a folyósókön a rendet fenntartani. Négy órakor már akkor lett a tolongás, hogy a diszruhás lovasrendőrök csak ügygyel-bajjal tudtak rendet tartani a Vörösmarty-utcán, melynek két gyalogjáróján az *Andrássy*-utig szorongott a publikum.

Az író- és művészvilág minden, Pesten időző jelesebb tagját ott láttuk, a fővárosi színházak küldöttségeivel együtt. Ott volt: *Ábrányi* Emil, *Rákosi* Jenő, *Rákosi* Viktor, *Gelléri* Mór, *Szatmári* Mór, *Kiss* József, *Fadrusz* János, *Gajári* Ödön, *Wolfner* József, *Márk* Lajos, *Fényes* Adolf, *Ligeti* Miklós, *Kallós* Ede s rajtuk kívül a napilapok szerkesztői, az összes szerkesztőségek testületileg. A Nemzeti Színház részéről *Beöthy* László igazgató, *Náday* Ferenc, *Ujházi* Ede, *Gyenes* László, *Beregi* Oszkár, *Ivánfi* Jenő, *Péchy* titkár, és dr. *Zollner* irodafőnök, az Opera részéről *Vidor* Dezső, *Nebenführer*, *Gamauf* titkár, a Vigszínház részéről *Wisztner* Ernő gazdasági főnök és dr. *Ince* Henrik, a Népszínház részéről dr. *Fodor* Oszkár titkár és ifj. *Bokor* József, a Magyar Színház részéről *Sziklai* Kornél, *Boross* Andre, *Giréthy*, *Palásthy* Géza, *Donáth* Lajos, *Fodor* Bertalan volt jelen és megjelent a színház új igazgatója *Leszkay* Andor is. A Fővárosi Nyári Színházat *Lászlár* Ödön titkár, a Városi Színház pedig *Feld* Zsigmond igazgató képviselte.

Küldöttséget küldött még: a Lipótvárosi Kaszinó, a Magyar Kereskedelmi Csarnok és a Magyar Lapkiadó Országos Szövetsége.

Pontban négy órakor hozták le a zsufolásig megtelt udvarra a koporsót, melyet *Makai* legközelebbi rokonai: bátyja és nővérei követtek. A templom

énekkar megrendítő gyászéneke után dr. Weisburg Gyula rabbi állt a szószékre. Gyönyörűen fölépített, költői magaslalon álló beszéddel bucsuztatta el az elhunytat. Megemlékezett ifjkoráról, küzdelmeiről, sikereiről, kiemelte jóságos szívét, hű magyarságát s azokat a nagy érdemeket, amelyeket a nemzeti irodalom terén szerzett.

Szerették — mondta többek közt — mert jó, szelid és igénytelen volt, szívén nyoma sem volt a pusztításnak, a melyet a siker az ifjú lélekben véghezvisz. A nemzeti irodalom egén mint tűndőlő csillag ragyogott és ifjúsága dacára sok gyémánttal ándékozta meg. — Jogos a fájdalom, érthető a panasz, a melyet érte ejtünk, de nem panaszkodni jöttünk ide, hanem imádkozni, hogy legyen neki könnyű a hazai föld és nyugodjék békével.

A lelkes gyönyörű szavai általános meghatottságot keltettek a gyászoló gyülekezésben. Utána Rakosi Jenő méltatta Makai érdemeit. A fiatalon letrét életű költőben méltatta a mindenki szerette jó embert, a nemzeti törekvésekkel teli író, s a sikerei közepette is csendes-szerényen félrevonuló költőt.

Szatmári Mór, a Budapesti Újságírók Egyesületének főtitkára az egyesület nevében a következő beszéddel bucsuzott az elhunytól:

Szomorúan, keserű fájdalommal állunk mi koporsód körül, jó Makai Emil.

A te pályatársaid, osztályosaid az újságírás néhez munkájában eljötték, hogy bucsuazzanak tőled! Szellemed, mely már ott szárnyal az örök végtelenségben, abban a tökéletes társaságban, amelyhez halandó embernek csak elröppent lelke juthat el: bocssáson meg nekünk azért, hogy nem teljesítjük végső kívánságodat.

Azt kívántad: ne tegyenek koporsódra virágot s ne szónokoljanak temetéseden. A te csodálatos szerénységed nyilatkozott meg ebben a kívánságodban. Azt akartad, hogy virággal se pompázzanak koporsód előtt. Azt akartad, hogy a te erőnyeid magasztalása révén se hívalkodjék emberi gyarlóság temetéseden. És mi mégis virágot tettünk koporsódra; és én mégis szölok hozzád itt, ebben a keserves pillanatban.

De a mi virágaink nem jelentenek pompát, csak irántad érzett mélységes szeretetünk hozzád illő kifejezése. És én, aki a te újságíró-pályatársaid, egy téged mindig szeretettel körülvéve szűkebb kör, a Budapesti Újságírók Egyesülete nevében im szölok, bizony nem hívalkodásból beszélek. Nem is dicselek, nem is magasztallak, csak bucsuzom tőled. Bucsuzom szeretettel, ami után annyira vágyakoztál mindig. Bucsuzom a fájdalommal, mely az egyetlen fájdalom, mit nekünk okoztál. Te, akiben mindig csak örömről volt szó, jaj be nehéz, jaj be súlyos bánatnak okozója lettél! Bánatnak, mely nem filozófál, mely nem keres, mert nem is találhat vigasztalást. Minden vigasztalás csak profanálása lenne a mi nagy és mély gyászunknak. Hol is keresnők? Hol is találók? A kinosben, mit magasan szárnyaló szellemed alkotásaiban hagyttál nekünk és nemzetednek: mi csak szomorú emlékeit látjuk szomorú életerednek.

Es a kegyetlen végzet romboló haragjának irtózatossá vádász áll előttünk, mikor csodálván alkotásaidat, egondoljuk, miket tudtál volna te teremteni, ha szegény szíved halálra nem sebzí sorsod, mely hozzád olyan kegyetlen vala.

Bocssás meg te, ki sohase haragudtál. Bocssás meg te, kinek szomorú lelkedből fakadt bus költészeted mindig csak meleg érzésekről dalolt, hogy egy gyarló újságíró társad keserű indulatok rabjává lesz koporsód előtt.

Szűk koporsódban egy összetört világ fekszik előttünk. Egy világ, amely ragyogó fényességgel szórta sugarait, hintet melegeit, árasztott dicsőséget. Szármaló remények zöldeltek, büszke örömek virágoztak bennünk, mikor ezt a világot néztük. Ez most összeomlott, kialudt elmúlt. A fényesség helyén sötétség, sugárzó meleg nyomán fagyaszto hideg, a dicsőség csalódása fult, reményeink és örömeink kertjében minden virágot letaposott a halál.

Hanem az emléked megmarad nálunk. És nemcsak méla dalaid zengő ritmusában, hanem szíveinkben is. Keserű, bánatos, fájdalmas lesz, de megőrizdük híven, jóságos szeretettel. Tartozunk ezzel neked, tartozunk ezzel magunknak is. És ha majd szellemed az örök tiszta végtelenségből letekint reánk, látni fogod, hogy a te újságíró társaid miként ápolnak, tisztelnek és őriznek szíveikben egy szent fájdalmat, azt, amit a te elvesztésed okozott.

Ezzel a szent fájdalommal és a te bus lelkednek bizonyosan tetsző baráti szeretettel bucsuzunk tőled. Legyen csöndes nyugvás testednek a földben, lelkednek az égben.

Most Beöthy László, a Nemzeti Színház igazgatója mondotta el, könnyek között, megható bucsu-beszédét:

A magam nevében nem tudok bucsuzni tőled, hiszen alig sirattam el testvéreimet és most el kell siratnom testvéreimet a szeretetben, testvéreimet minden jóban és nemesben. De bucsuzok itt a Nemzeti Színház nevében, amelynek egy esztendőig büszksége voltál. Nem azt akarom mondani, milyen tehetséggel, becsülettel, hűséggel, szorgalommal milyen szolgálattal tettél a színháznak, hanem arról akarok tanúbizonyságot tenni: mennyire szeretettünk s te mennyire szeretted minket. Azt mondták, hogy a költők talán születnek s a városba jönnek meghalni. Te magaddal hoztad faludból a szeretetet s itt nem kellett az élet sivatagával küzdened, hanem szerető barátok körébe kerültél. Az utolsó állomás életeredben egy kis szoba volt, ahol megpihentél, boldog voltál, a magad bevallása szerint a legboldogabb egész életeredben. Isten veled! Isten veled!

Beszédének utolsó passzusát fennhangon, sirva mondotta el Beöthy, aki legjobb barátja volt az elhunytaknak. Szem nem maradt szárazon ennél a mondatnál.

A Petőfi Társaság nevében Ábrányi Emil kollégának szólott a halotthoz, költői lendülettel. Ime a beszéde:

„Egy-két szót még a Petőfi Társaság nevében! Nem sokáig tartóztattak föl. Csak azt akarom kijelenteni, hogy halálotat a Petőfi Társaság súlyos veszteségnek tartja. Sebesült gyümölcsfának érzi magát. Erzi, hogy egy nemes, fiatal, tömördek gyümölcsöt igérő ág leszakadt róla pótolhatatlanul!

Amikor beavastottunk tagjaink közé, bizony nem gondoltuk volna, hogy első koszorunkat ravatalodra fogjuk küldeni.

Mennyi reményeket kötöttünk hozzád! Csaló-gánylekedtől hány gyönyörű dalt vártunk még! Alkotó erődet milyen kiugyhatatlan csodaforrásnak tekintettük!

Végo! A csaló-gánylélek elnémult. Csak a mi sóhajásaink hangosak. Kiszáradt a gazdag forrás. Csak a mi könnyeink buznognak immár. Mert siratunk. Siratunk téged, kedves Emil, noha tudjuk, hogy ársavagod megszűnt. Szülőföldre visznek. Edes szüleid közt temetnek el, akik átkarolva tartják majd a hozzájuk visszatért fiút.

Tudom, hogy ezt a koporsót jó helyre viszik. Mégis fáj a szívem, amikor most elbocsátom innét. Fáj a szívem, mikor most utoljára így szölok hozzád: Menj, társaságunk Benjáminja, menj! Örökkévaló emléket hagyva magad után, lebegj bájosan, szeliden, mint verseid melódiája, az örökkévalóság utjain!

Ábrányi Emil beszéde után az Operaház énekkara adott elő egy megható gyászalt. Dr. Heves Kornél szolnoki főrabbi Makai iskolatársai nevében bucsuzott a halottól ódai magaslalon álló, finoman átgondolt beszéddel.

Ekkor Beregi Oszkár, a Nemzeti Színház művésze lépett a koporsóhoz és elszavalta Makai Emilnek azt a gyönyörű költeményét, amelyet egy barátjának, Neszmélyi Artúrnak halálára írt. Itt adjuk teljes szövegében ezt a verset, amelynek minden sora megrendítő módon ráillik most már koporsóiban nyugvó szerzőjére:

Oh jaj, a mi sorunkból dől ki egy!
Lobogó aggyal átvirrasztott éjék
Sebzett titánja most aludni megy. —
Oh ködös álmok, keresset veszőlejek
Jókedvű Don Quijoteja, ég veled!
Legyen örök egyetlen éjeled!

Tíz éve annak: úzni délibábót
Egyszerre indul útnak egy sereg.
Szakított is legtöbbje hírvirágot
Fürtös fejére — mint egész gyereke.
Es élt, ahogy divat cigány világba,
Az éj fölverte, napfény küldte ágyba.

No rázta is fejét a sok filiszter!
Hej, kár a napba nézni hencsögöl!
Csúfolni azt, amit mindenki tisztel,
Készalni éjjel nyirkos levegőt!
Előbb-utóbb helyén a zseme pirnak:
Orcátokon a láz rózsái nyílnak!

Vendültök ifjan! Dús hajkoronátok
Marad a régi — oh de szép is az! —
De vérben és verőben dúl az átok,
Pillátok ólom, arcotok viasz.
S mint „méne-tékel” szemetek alatt
A megaludt vér gyűrűbe szalad.

A kálnya pattog és ti fázni fogtok,
Imád a nő, de csókotok hideg.
Harc kell ténétek, izgalomra szoktok
S pillátokat ha álom lepi meg:
Még haza is vetődötök, összetörve ... —
Ne nézzetek ilyenkor a tükörbe!

Hagyján — a bor! A test utána petyhüdt.
De más a mámor, más az izgalom,
Amit ti szívtok, amit véretek fűt!
S ki elalél e gyilkos italon:
Fejvánkosa — a kávéházi márvány,
Hol a szivarfüst tarka, szép szírvány.

Oktondi kis csapat! Hová terolnek
Zavaros álmaid ... S mit élvezel?
Boldogtalan, vagy fizetett szerelmet!
Már ünnepelek és még éhezél!
Mind éheltetlen, nyög tengernyi gondtól,
Es mind — a halhatatlanságra gondol! ...

Oh jaj nekünk! A gárda megfogott.
Halottja van már ... Roskad, gyöngö vállán
Alig harmine év — és már lerogyott
Nebő hegyén, aranyezéks határán ... —
Torkom kiszárad, a szemem kiég,
Sirassa mind, ki tud könnyezni még.

Nem öt temetjük — oh nem! ... Részé ő
Mindannyiunknak. A neve ezentúl
Nyílt seb marad, örökké vérező!
Mint a beteg kar elfonnyad és elhűl,
De a helye gyakorta felsajog:
Igy ő is él, mert — hiányozni fog.

Hajh, sűrű gyász van a cigány soron!
Arcunkra néma fájdalom vet éjt.
Ez mondja: a barátot gyászolom.
Az: a korán kilobbant szenvedélyt. —
Nem úgy, fűk! ... Hová ez a halott?
Örök időkre megpiheni száll ma —
Szép ifjúságunk ezer színes álma:
A mi szívünk egy része porlad ott ...

A vers elhangzott s újra megzendült a halotti ének. A koporsót vállukra vették a temetkezési intézet emberei s ezek közé állott megadni az elhunyt barátának az utolsó tisztességet dr. Fischer, a bátyja, Beöthy László és Szatmári Mór. Ők vitték ki a koporsót a rendőri kordonnal hátraszorított közönség közt a négylovas gyászkoocsra. Megindult a menet a Vörösmarty-utcán át a nyugati pályaudvar felé. A koporsó után a rokonokon és barátokon kívül százakra menő olyan közönség követte a halottat, amely csak munkáiból ismerte. Fiatal lányok, asszonyok, száz meg száz idegen uriember kísérté el utolsó útjára a költőt, aki édes rímeivel annyi kellemes perocet szerzett neki. Az Andrassy-utról a Teréz-körutra tért ki a gyászmenet. Makai utolsó kívánsága volt, hogy koporsóját a Teréz-köruton vigyék keresztül. Könyves szemmel mondták el egymásnak a gyászolók e kívánság okát.

A nyugoti pályaudvaron, ahová az utközben egyre szaporodó tömeg gyalog kísérté Makai Emilt, egy egyszerű deszkaládába tették, majd fekete vagonba emelték a koporsót. Könyves szemmel váltak el itt tőle, akik idáig kísérték, mindenki vitt egy-egy babérlevelet a koporsójáról emlékül. Most, hogy a sorokat írjuk, már rohog vele a vonat Makó felé, ahol szülei mellé helyezik örök nyugalomra ...

A költő emléke.

A költő emlékezetét kegyelettel őrző barátai kárócsnyra műveinek kiadását tervezik. Őt-hat kötetbe összefoglalva kiadják verseit, színműveit és műfordításait. A munka kiadása körül egy bizottság fáradozik, melynek tagjai: Beöthy László, Wolfner József, Heltai Jenő és Széllősi Zsigmond. A munka szerzői tiszteletdíjából a költő kedves sétatályén, a Városliget egy csendes kis útján szerény emléket fognak emelni.

A Neue Freie Presse mai estilapja is meleg szavakkal emlékezik meg Makai Emil elhunytáról és elismerően méltatja a fiatalon elhunyt költő munkásságát. A modern magyar irodalom nagy veszteségének mondja a termékeny poéta pályájának megszakadását.

FŐVÁROS.

(*) **Hatszáz marha zár alatt.** A mai marhavásárra ezerháromszáz szerb szarvasmarhát hajtottak föl. Belgrádból hatszázhatvanhárom darabból álló falka érkezett. Utközben egy megbetegedett. Mielőtt az állatokat a vásártérre beeresztették, a beteg állatot levágták s fölboncolták. Az állatorvos nagymértékű ragadós tüdőlobot konstatált. A közbiztonsági igazgatóság erre a Belgrádból érkezett hatszázhatvanhárom szarvasmarhát a vásártérre nem eresztette be. A vásár befejezése után a marhákat a közbiztonsági hajtották. Az állatorvosok véleménye szerint a zár alá vett állatok busát közfagyasztásra lehet bocssajtani s azért a közbiztonsági igazgatóság megengedte, hogy az állatokat a közbiztonsági híd levágják s a hust elszállítsák. Elve azonban egyet sem szabad elhajtani a közbiztonsági hídról. Folkusházy Lajos tanácsjegyző az esetet bejelentette a mai tanácsülésen s a tanács megbízta Folkusházyt, hogy menjen a közbiztonsági híd s a szükséges intézkedéseket a tanács nevében tegye meg.

SZÍNHÁZ, ZENE.

„Fővárosi Nyári Színház. Zsuffolt ház előtt adták ma a budai színházban A cigánybárót. Leővey pompás Zsupaniért sok tapsot kapott; nagyon tetszett Sugár Aranka Szaffija is. Arzénát Sárosi Paula betegsége miatt Pethesné játszotta szép sikerrel s Mihálynak is bőven jutott a tetszésből.

„Zilah Gyula Vihnyén. Vihnyéről írják nekünk: A halálos unalmat, mely Vihnyét, ezt a primitív berendezési kis barmegyei fürdőt megéleksi, egy estére elhazsolta Zilah Gyula, a Nemzeti Színház kitűnő fiatal művésze, aki e hónap 5-ikén egy kis művésztét rendezett itt, amelynek programját elejétől végig ő egymaga töltötte be. Szinte káprázatos változatosságot fejtett ki abban a sereg monológban, amelyet előadott s az unatkozásra itélő fürdővendégekre valószággal fűdítőleg hatott ez a kacagással teli művésztete. Zilah sok tapsot kapott a halás rózsaszínű tenyerektől, mert az unatkozó fürdővendégek többsége éppen az unalomtól irtózó gyöngédebb nemből telik ki. Közbevető-

leg különben megjegyezhetem, hogy a szép fekvésű kis barszmegeyi fürdő erősen hanyatlóban van s évről-évre kevesebben látogatják. amiért igazán kár, mert egy kis figyelmes gondallal segíteni lehetne a virulást érdemlő kis fürdőtelepen. Így azonban művészember is csak elvétve téved ide, akár a fehér holló... Zilahy Gyula nagyszerű művészteljesítménye még Szundt Károly, fiatal poéta olvasott fel néhány hangulatos lírai versecskét. Az est jóvedelmének egy részét a Nemzeti Színház fiatal művésze a budapesti Tanítók Házában tett alapítványának juttatta.

**** Német színházak csapása.** A közönség egyre növekedő igényei és a nagy vetélkedés fejlesztette odáig a színházi viszonyokat, hogy a színházak a világ legtöbb városában csak nagy erőfeszítésekkel és rendkívüli ötletekkel tudják fentartani magukat. Hogy ennek következtében a túlságosan felszaporodott színészszétség az egzisztenciája is bizonytalanabbá, sőt részben kétségbeesztővé lett, az önként értendő. Ezekbe a kedvezőtlen viszonyokba Németországban alaposan bevilágított az a rendelet, amely Viktória császárné halála alkalmából nyolcnapos országos gyászt hagyott meg. Ez a rendelet a színházakra is szól és hatása egyszerűen romboló lett. Sok színházat egyenesen a bukás szélére juttatott. A Berliner Theater vesztesége máris ezreket tesz. A Deutsches Theater kára napokint ezernyolcszáz márka. Jarno, a Lessing-színházban beszüntette a vendégszereplését, s társulata tagjainak csak fizetésük harmadrészét adta meg a szerződés alapján. Az ő vesztesége körülbelül tizen-négyezer márka. A nyári opera és más színházak felbontották tagjaik szerződését és semmi fizetést sem adnak nekik. És az igazgatónak törvény értelmében joguk is van arra, hogy országos gyász esetén a tagokat ne fizessék. Rengeteg sok ezer ember marad kenyér nélkül ezen a nyolc napon. Színészek és zenészek máris seregestül özönlenek Berlinbe, természetesen nyomorból-nyomorba. Halm boroszlói színházigazgató táviratban jelentette, hogy ha az országos gyászt meg nem szüntetik, végleg be kell csuknia a színházat. Mindez nagy izgalmat okoz. A közönség körében a visszatérés erősen mutatkozik, ami a gyász megnyilvánulására is hatással van. Egy-két szókimondó lap ki is kel az ilyen erőszakos országos gyász ellen. Főlelevenítek Frigyes császárnak a rendelkezését, amelyben Vilmos császár halálakor kimondotta, hogy minden németre rábízta, miképpen gyászolja uralkodóját.

**** A színtársulatok játszási engedélye.** Széll Kálmán miniszterelnök, mint belügyminiszter *Festetics* Andor, a vidéki színészet országos felügyelőjének előterjesztésére szabályozta a kisebb városokban játszó színtársulatok engedélykiadási eljárását. Eddig ugyanis a kisebb városokban a rendőrkapitányok és főszolgabírák döntöttek a játszási engedély kiadásá ügyében. A belügyminiszter most elrendelte, hogy ott ahol színügyi bizottság nincsen a képviselő-testület illetőleg a községi előjáróság hivatott a színtársulatok játszási engedélyének megadására vagy elutasítására. A belügyminiszter e rendeletet sokat lendít a kisebb színházak helyzetén, mert ekszisztenciájukat a tapasztalat szerint sokszor megnehezítették a főszolgabírák és rendőrkapitányok azzal, hogy a játszási engedélyt önhatalmúlag megtagadták vagy visszavonták tőlük.

**** Az oláh színészet állandósítása.** Megemlékeztünk nemrégiben arról a törekvésről, amivel Magyarországon az oláhnyelvű színészetet akarják megteremteni. Ezt a mozgalmat tudvaleg a Magyarországi Román Színház Alapító Társaság képviseli, amely legutóbbi rendes évi közgyűlésén elhatározta, hogy a jövő évben érdemlegesen határoz a román színészet szervezése dolgában. Ebben a kérdésben az *Arad és Vidéke* egyik munkatársa beszélgetést folytatott Goldis László aradi román püspöki titkárral. Goldis József aradi román püspök öccsével, aki titkára és egyik vezető embere a román színház alapító egyesületnek. Goldis László a brassói román gimnáziumnak volt tanára, leordította a Gyimesi vadvirágot, *Géczy* István népszínművét a bucaresti színház számára. Az újságíró hozzá intézett kérdéseire adott válaszában lényege a következő:

Az egyesület nem akar állandó színházat építeni, aminek már azért se volna célja, mert egy magyarországi városban sinos a román intelligencia oly nagy tömegben, hogy az egész éven át leintartatna egy színtársulatot. Az egyesület célja az, hogy magyarországi román ajku, intelligens ifjakat román nyelvű színészekké kiképezzen, azokból egy társulatot alakítsanak, amely a magyarországi románlakta városokat sorra járja. Arról, hogy Romániából akarnának színtársulatot áthozni, szó sincs. Addig is, amíg az egyesület a célját eléri, az a románlakta vidékeken. Főképpen pedig a nép közt, a román nyelvű műkedvelő-előadásokat propagálja.

Öt-hat, esetleg csak nyolc-tíz év múlva kezdene meg a román színészet működését. Az egyesületnek s a román színészetnek egyéb célja nincs, mint a műveltség terjesztése a román nép között, azon

a nyelven, amely a számára a leginkább hozzáférhető. Ennek politikai tendenciája egyáltalán nincs, mert az csak ártana a valódi célnak, a művelődés terjesztésének.

Arra a megjegyzésre, hogy Aradon a színügyi szabályrendelet a színházban csak magyarulvő előadásokat enged meg, Goldis titkár azt felelte, hogy annak idején odahatnak majd, hogy ez a szabályrendelet megváltoztassák, s ha ez nem sikerül, más helyiségekben tartatnák előadásokat. Amár Lugoson a szabályrendelet úgy intézkedik, hogy a színházban magyar, német és román előadásokat tarthatnak. Szó volt azután arról, hogy vannak-e Magyarországon román színműírók. Goldis mint legjelesebbet *Vulkán* Józsefet a színházegyesület elnökét említette meg, aki a magyar, népi- és műkedvelőszínház sokat ültetett már át s ezért a Kistalud Társaság levelező tagjává választotta meg. A román színtársulat a magyar drámairodalomból áttütemelt termékeket is színrehozta. Goldis még megemlékezett arról, hogy ilyen vándorló színtársulat már volt a hetvenes években, s 1871-ben alapították meg Budapesten a műveltebb románok a román színészet alapjainak megteremtésére azt az egyesületet, amelynek ő hat év óta titkára.

Mindezekkel a magyarázatokkal szemben — bármily tiszteletes megokolásokkal szepítik a szóban lévő tervet — sem lehet elismerni azt, hogy Magyarországon jogosultsága van a románnyelvű színészetnek.

SPORT.

***. Tátra-lomnici versenye.** A tátra-lomnici lövészversenyek mai, második napja is igen szépen folyt le. Minden futamban több lö indult, meglepetésekben és izgalom finishben nem volt hiány. Meglepetésémba ment a handikapban, négyes mezőnyben *Teuff Teuff* győzelme, mely után a totalizátor több mint nyolcszoros osztályt fizetett. A nap főtálmata a lomnici handikapot a kérvessé fogadott *Red Poppy* nyerte a szintén elhanyagolt *Helena* és *Szanéca* ellen. A favorit *Parsley* és *Godiehe* helyzetlenül futottak.

A részletes eredmény a következő:

I. Eladók handikapja. Díj 1800 korona. Távoltság 1600 méter. *Ferdinándy B. Ártatlan II.-je* (Slack) első, gróf Orsich P. Csittje (Güchris) második, gróf Andrássy B. Garamja (Wilton) harmadik. Azután *Balek*, *Pattogó*, *Adriano*, *Baedecker*, *Cheerup*. Totalizátor: 10: 69. Helyrefogadások: I. 50: 264. II. 50: 264.

II. Handicap. Díj 2000 korona. Távoltság 1600 méter. Gróf Orsich *Teuff Teuffje* (Güchris) első, gróf Batthyány E. Oppositio (Slack) második, Mr. Redgry *Karmestere* (Bullford) harmadik. Azután *Anita*. Totalizátor: 10: 83. Helyrefogadások: I. 50: 88. II. 50: 88.

III. Lomnici handikap. Díj 9000 korona. Távoltság 1100 méter. Gróf Batthyány E. *Red Poppyja* (Huxtable) első, *Mautner V. Helenája* (Adams) második, gróf Károlyi I. *Szanecája* (Black) harmadik. Azután *Menyök*, *Godiehe*, *Parsley*. Totalizátor: 10: 57. Helyrefogadások: I. 50: 153. II. 50: 147.

IV. Poprádi-díj. Díj 2000 korona. Távoltság 2400 méter. Szászbereki ménes *Da kommt sie-ja* (Bullford) első, gróf Batthyány E. *Szabász-a* (Huxtable) második. Helyrefogadás: 10: 11.

V. Eladóverseny. Díj 2000 korona. Távoltság 1300 méter. Mr. Lincoln *Royal-Flush-a* (Bullford) első, Mr. Brooke *Benze-je* (Adams) második, Mr. Siltan *Astoria-ja* harmadik. Totalizátor: 10: 17.

VI. Nyeretlenség versenye. Díj 2000 korona. Távoltság 1000 méter. Br. Königs-warter *Wasserer-je* (Southey) első, gróf Degenfeld *Atalaya-ja* (Wilton) második, Mr. Brooke *Dum-dum-ja* (Ross) harmadik, azután *Lunaillo*, *Sans corsets*. Totalizátor: 10: 26. Helyrefogadás: I. 50: 84. II. 50: 120.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ **Tolvajok triumvirátusa.** *Pessl* József asztalosmester, *Zandleitner* Gyula muzsikus és *Bódi* Ferenc napszamos két hónap alatt tizenkét helyen törtek be; a kár amit ilyen úton okoztak, néhány ezer koronára rugott. A tizenhárom szám azonban rájuk is szerencsétlennek bizonyult mert a tizenharmadik betörés színhelyén ellopták őket. A lopott holmi egy részét *Pessl* nék találták meg, aki azonban álhatalosan tagadta a vizsgálat során hogy valami része volna a dologban. A ma megtartott főtárgyaláson, amelyen *Cseke* Kálmán bíró elnökölt, a vádatat fölolvastása után az elnök megkérdezte *Pessl*t, aki különben lopásért kétszer volt büntetve:

— Beismeri bűnét?

— Nem ismerek be semmit.

— De hiszen magánál lopott holmit is találtak! Hogy került az oda?

— Ugy, kérem, hogy márciusban beállított hozám egy magas hátalemler s lakást keresett nálam. Az egyik lakom éppen akkor ment el tőlem, kiadtam hát neki az ágyat. Amikor körülnézett a lakásban, az egyik sarokban észrevett egy kézi koffert s elkérte tőlem hogy a holmját beletegye s elhozza. Másnap este aztán elhozta összeszajjazva, mert nem záródott kulccsal. Aztán elment s azóta nem láttam. A holmija így maradt nálam.

— Hogy hívják azt az embert?

— Komárnak.

— Miért nem állította a rendőrség elé?

— Hogy keressem meg, amikor meg van kötve a két kezem!

— Majd kikutatta volna a rendőrség.

— Ugyan, kérem, törődik is az ilyesmivel!

Zandleitner Gyula már ötször volt elítélve.

— Hát maga, hogy került a dologba? kérdezi az elnök.

— En hegedűtöket akartam *Pessl*lel csináltatni, de amikor odamentem, a detektívek elfogtak, mert tudták, hogy már büntetve voltam.

Bódi Ferenc, a harmadik vádlott, szintén négyszer volt a börtön lakója. Indignálódva utasítja vissza a vádat.

— Kérem, tekintetes törvényszék, én ártatlan vagyok a dologban! En beismerem, hogy négyszer ültem már ilyesmi miatt, de ez csak nem indok arra, hogy újra elfogjanak!

— Hát ha maga ártatlan, akkor miért akarta ezt a levelet kicsempészni a fogházból?

Kedves, jó barátom! Keresd föl a *kalit* (szerető) s mondd meg neki, jó lesz ha nem *dumál* (beszél). Az asztaliókban levő *stukkert* (revolvert) pedig tegye el jó helyre. Majd ha *póter* (kiszabadulni) leszek, hasznát vesszük.

— Mit szól ehhez?

— Hát ezt a levelet azért írtam, mert tetszik tudni, a leányok nem igen titoktartók s nem akartam, hogy a saját revolveremet is elvegye a rendőrség.

Azután a panaszosokat hallgatta ki a bíróság. Az ítéletet valószínűleg csak holnap hirdeti ki a törvényszék.

§§ **A bosszu.** *Theodoroff* Demeter budapesti öntőmester kibérelt *Spitzer* Lajos a Vörösmarty-utóban lévő házában egy pékműhelyt. Hanyatlott az üzlete s adós maradt a házbérrel és a háziur pedig kitéte a házból. *Theodoroff* koldusbotra jutott, mert időközben 3200 koronás kimenekét is építtetett. Romlásan elkeseredve, Nagyváradra ment és revolverrel rátámadt, *Theodoroff* üldözte megrémült áldozatát és titás-közben hatszor reálott. Három lövés talált és *Spitzer* halálos sebbel roskadt össze. A vizsgálatot a nagyváradi törvényszék vizsgálóbírója befejezte és az iratokat áttette a törvényszék elnökéhez, mint az esküdt-bíróság elnökéhez és a vádlott kivánságához képest értesítette dr. Gleichman Lajos fővárosi ügyvédet, hogy *Theodoroff* őt bízta meg védelmével. Az érdekes ügyben a jövő hóban ítélnének a nagyváradi esküdték.

§§ **Lövöldöző plébános.** A szegedi büntetőtörvényszék *Székrenyi* Lajos magyar-bánhegyesi plébános ellen szándékos emberölés büntetésének kísérlete miatt eljárás indított. Az esetről a Szegedi Híradóban a következőket olvassuk: Május elsején történt, hogy Magyar-Bánhegyen *Kovács* Béla ottani parasztagazda a parókia-kerből egy virágot tépett le. E miatt rászólt *Székrenyi* Lajos plébános:

— Hogy mersz innen virágot tépni?

Kovács Béla vállalt vont és azt felelte:

— Megfizetem, amibe kerül.

A plébános erre újra rákiáltott, mire *Kovács* Béla és időközben odaérkezett apja és nagybátyja, heves pörkedést kezdtek a pappal, amely szótva közben állítólag *Kovács*ok részéről sürdnen hangzott a „bitang, gazember” jelző. Hogy fordult a vita nagyon élesre, azt nem tudni, de egy erősebb sértésnél a plébános fegyvert elő s azzal *kétszer* *Kovács* Bélára lött, szerencsére az egyik lövés se talált. Ebből a dologból két pör lett. Az egyiket hivatalból indították meg a plébános ellen, a másikat *Székrenyi* Lajos indította meg *Kovács* Béla és társai ellen becsületsértés miatt. A battonyai járásbíró az előnyomozás befejeztével közönséges ellen való kihágás miatt rendelte el a vizsgálatot. Azonban *Kovács* Béla és társai nevében dr. Sugár Jenő aradi ügyvéd fölébebesztet nyújtott be az ellen a szegedi törvényszékhez, amelynek vádlatácsa szándékos emberölés kísérletének minősítette a dolgot s ily irányban rendelte el a vizsgálatot. Ennek alapján a battonyai járásbíró ezt az ügyet egyesítette a becsületsértési ügygel s erről a következő végzést adta ki:

Becsületsértés vétsége miatt vádolt *Kovács* Béla és társai, továbbá a Btkv. 115. §-ába ütköző kihágás miatt vádolt *Székrenyi* Lajos elleni ügyben.

Végzés.

Mintbogy *Székrenyi* Lajos vádlottnak az 1901. év május hó 1-én elkövetett s itt ezen bíróságnál a Btkv. 115. §-ába ütköző kihágásnak minősített cselekvényét a szegedi törvényszék vádlatácsa a B. T. 279. §-ába ütköző szándékos emberölés büntetésének, a B. T. 65-ik §-a szerinti kísérletének minősítette s e miatt a vizsgálatot el is rendelte, ennél fogva itt ezen ügyben, valamint *Székrenyi* Lajos által *Kovács* Béla és társai ellen ugyanazon alkalommal elkövetett, a B. T. 201. §-ába ütköző becsületsértés vétsége miatt folytatva tett és egyesített ügyekben folytatva levő vizsgálati ügyhöz esatolmi rendeltetik.

Ez ügyben valószínűleg a szegedi esküdtbíróság mond ítéletet.

§§ A keszthelyi családirtó. Keszthelyen tudvaleg letartóztatták a múlt hetekben Laskay Tivadar tekintélyes fakereskedőt, akit egy névtelen levél azzal vádolt, hogy két gyermekét megmérgezte. A vizsgálat során felferült az a gyanú is, hogy Laskay nemcsak a gyermekeit tette el láb alól, hanem a feleségét, sőt tulajdon édesanyját is. Most azt jelentik, hogy Csesznák Miklós, a nagykanizsai királyi törvényszék vizsgálóbírája Keszthelyen járt s kihallgatta Laskay cselédjeit, a szomszédokat és másokat, akik azonban magát a mérgezést igazolni nem tudták, noha a mellékkörülményeket megerősítették. Laskay édesanyja megtagadta a vallomástételt. A városban izgatottan várják, hogy az országos ügyész Laskay feleségének holttestében is talál-e mérget. Valószínű, hogy Laskay atyját is exhumálják. A Laskay ellen elrendelt vizsgálati fogságot a törvényszék vádtanácsa helyben hagyta.

Nyilttér.

Öz. dr. Szedő Adolfné szül. Wiesel Janka egy a maga, mint az állított rokonság nevében fájdalomtól megtört szívvel jelenti felejtethetően jó férjének illőve fiának, vőnök, testvérnek és sógornak

Dr. SZEDŐ ADOLF ur ügyvédnek

rövid szenvedése után e hó 8-án reggel, délután 45-ik, boldog házasságának 14-ik évében történt gyászos elhunytát.
A megboldogult hült testemet e hó 9-én d. u. 4 órakor foglank a gyászszobából (VI., Gyász-utca 22. sz.) az új izr. sírkertbe örök nyugalomra kísértet.
Budapest, 1901. augusztus 8-án.

Aldás és béke hamvainak!

Öz. Szedő Ármáné mint anyja. Szedő Ferenc, Szedő Gáspár, Szedő Dániel, Jakobovits Bernátné szül. Szedő Amália, Szöl Arnoldné szül. Szedő Eszti, Jakobovits Henrikné szül. Szedő Cecília, Kardos Ignác szül. Szedő Hermán mint testvérei. Wiesel Lina és neje mint após és anyós. Jakobovits Bernát, Jakobovits Henrik, Szöl Arnold, Kardos Ignác, Ifj. Leitersdorfer Lipót, Wiesel Károly mint sógorok. Szedő Ferencné szül. Kohn Fanny, Szedő Gáspárné szül. Weisz Rózi, Szedő Dánielné szül. Weisz Elza, Ifj. Leitersdorfer Lipótné szül. Wiesel Ida, Wiesel Károlyné szül. Rosenthal Piroksa mint sógorok.

MOLNÁR FERENC

AZ ÉHES VÁROS REGÉNY.

DISZES KIÁLLÍTÁSÚ KÖTET.
ÁRA HÁROM KORONA. KAPHATÓ
A BUDAPESTI NAPLÓ KIADÓ-
HIVATALÁBAN. UTÁNVÉTEL
IS MEGRENDELHETŐ.

THE MUTUAL

new-yorki életbiztosító-társaság.

A világ legnagyobb és leggazdagabb biztosító-társasága.

Vagyon 1900. december 31-én

1,687,840,168.54 frank.

Biztosítási állomány 1900. december 31-én

5,914,496,829.12 frank.

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest, IV., Károly-körút 26.

(Az e rovat alatti közlöttnek sem tartalmáért, sem alakjáért sem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK.

Madrid, augusztus 8. A külügyminiszter megcáfolja azt a hírt, hogy Spanyolország és Anglia között Marokkóra vonatkozólag megegyezés jött létre.

Az olasz miniszterválság.

Róma, augusztus 8. A Stefani-ügynökség jelenti: Carcano képviselő elvállalta a pénzügyi tárcát és ma este Raccanigibe megy, hogy a király kezébe letegye az esküt. Carcano megkérte Mazzioti pénzügyi államtitkárt, hogy maradjon meg állásában.

Közigazgatási táviratok.

Sátoralja-Ujhely, augusztus 8. A sátoralja-ujhelyi törvényszék Waldmann Soma és kisdobszai nagybirtokosok ellen elrendelte a csődöt. Vagyonuk 283.441 K., adósságuk 884.404 K.

Bécs, augusztus 8. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) A newyorki tőzsde magasabb árfolyamokat jelentett, ellenben Páris jelentékenyen nyomott volt és így az itteni piacon hiányzott a direktiva s az üzlet nagyon csendesen nyílt meg.

Buza öszre 8.24, rozs öszre 7.36, zab öszre 6.53, tengeri május-juniusra 5.36—5.37, tengeri július—augusztusra 5.42—5.44, repce augusztus—szeptemberre 14.05—14.20 korona.

Zárlatkor maradtak: buza tavaszra 8.65, rozs öszre 7.07 korona.

Frankfurt, augusztus 8. (A Budapesti Napló tudósítójának távira.) Árfolyamok januárja. Esti forgalom Osztrák hitelrészvény 202.30. Német bank 192.10 Disconto 173.10. Berlini kereskedelmi bank 135.75. Gelsenkircheni —. Harpeni —. Laura-kohó —. Olasz járadék —. Szilárd.

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

B. F. A puder használatára az a mindennapi jelenség vezette az embereket, hogy aremosság után a csipős, szabad levegő a bőrt durvává, érdessé teszi. Érzékeny bőrtűknél a csipős levegő száraz aerebőrt is érdesít. A levegőnek az aerebő finomságára való hatása ellen használják első sorban a pudert. A férfiak beretválkozás után alkalmazzák. A bőr ilyenkor megóvására megengedhető a puder. A hölgyek azonban szépitőszertül használják a pudert a tisztátalan vagy barna teint fehéritésére vagy az aerebő egyéb szépséghibáinak eltüntetésére. Megengedhető-e dekoratív célra a puder? — ezt kérdezi levelében. Erre a kérdésre szakszerűen válaszol dr. Weyner Emil a szépitőszerekről szóló munkája. E szerint nem lehet azzal védeni a puder használatának jogosultságát, hogy javítja az aerebőrt. A teint tisztátalanságának eltüntetésére vannak más módok és eszközök, mint a puder, amely legfeljebb az aerebő tisztátalanságának jól-rosszul való palástoltatására lehet alkalmas szer. Ha a puder mérges anyagokat nem tartalmaz, lehetőleg csekély mennyiségben és gyéren alkamazzuk s használat után az aerebő gondosan megmosuk, nagyobb baj nem támadhat. Teljesen ártalmatlannak csak az a puder mondható, amely nem tartalmaz mérgező, vagy más, a teint rontó ingredienciákat. Rizspor, Poudre de riz név alatt óriás mennyiségben kerülnek ártalmas puderek forgalomba. Ilyenek a bismuth-fehérral (bismuthum subnitricum) készítették. Ezek jól tapadnak, az arcnak tetszetős külsőt adnak, idővel azonban rontják a teint és kénnel vegyülve, fekete foltokat képeznek az aerebőrön. Másik nagy részét a rizspor neve alatt forgalomban levő pudereknek krétából állítják elő, főleg kénsavas magnesia, taleum vagy kénsavas baryt hozzákeverésével. Közvetlenül nem észlelhető ártó hatásuk, de hosszabb használat után ártanak. Határozottan veszedelmesnek mondható azonban a fehér puderek közül ólomtartalma miatt aplumbum carbonicummal, más néven cerussával ólomfehérral, „kremsi“-fehérral készített puderek. Veszedelmesebb továbbá higanytartalmuknál fogva a veres higanykénnel, más néven zinoberral, a hidargyrum sulfuratum rubrummal készített rózsaszínű puderek, míg a carminnal, aloxannal készítették kevésbé ártalmasak. Ime a legjobb puderek receptje:

Rp.	Amyl. oryzae	800.0
	Puiv. radices florent	100.0
	Ol. Citr.	1.5
	Ol. bergamott.	0.7
	Extr. orlean. aeth. qu. s.	
	S. Poudre.	

R. B. 1. Havonként huszonnégy korona. 2. Ignotus (Veigelsberg Hugó).

F. I. Szabócs. A kérdett római katolikus.

H. 48. A házi fenyték a leginkább célra vezet. Jó lesz tehát, ha csak a szüleit értesíti.

S. I. Érsekvár. Atnéztük az említett lapokat, de azt az értesítést sehol sem találuk meg.

Komárom. Csak egyszer és akkor is kivonatban közli.

166.919. ; Ha előfizet, Hajdu-Szoboszló ; Leo ; Kiváncsi asszony. Nagyvárad. Ösz hajak feketére vagy barnára festésére általánosságban ólom vagy légenysavas ezüstöt tartalmazó folyadékokat használnak, de ezeknek számos hátrányuk van. Az ólomfestékek lassan festenek. A hajak egy része tizen-négy nap alatt, más része négy hét alatt nyeri el a kívánt színt. Utánfestés — mint ez dr. Weyner Emil orvosi szakmunkájában olvasható — gyakran szükséges, mert a festék lekopik. Utánfestésnél igen nehéz elérni az első festés színét, a hajnak nincs fénye, matt s e miatt felismerhető. A fénytelenesség, mattság ellen a franciák egy csomó hajpomádét, hajolajat hoztak forgalomba. Az ólomfestékek mérgezők. A légenysavas ezüsttel készített hajfestékek a fejbőrt is festik, rögtön feketitlenek, hamar lekopnak, valódi színt nem adnak, fénytelenek, mattok, messziről felismerhetők, nem mérgezők, de ártalmasok és bőrgyulladást, némelek szerint hajhullást is okoznak. A forgalomban levő feketítő hajfestékek nem használhatók. Az egyetlen mód, amellyel ösz hajakat az egészség ártalma nélkül a természetes haj színének megfelelőleg sötétíteni képesek vagyunk, úgy hogy fényt is adunk a hajnak: a keleti hajfestés. Keleti hajfestésnek nevezik, mert ott mindennapos. Főleg a törököknél és perzsáknál. Az odaliszk ezzel festi haját, sötétített szempillái így tűnnek fel hosszúknak, a török férfiak ennek köszönhetik szép fekete szakállukat és híreket, hogy sohasem ösülnek meg. Ez a szer a fejbőrt nem fogja, tehát nem hagy foltokat, nem ártalmas s az így sötétített hajnak fénye van, ami azt jelenti, hogy annyira természetes, hogy a festett haj a festetlentől meg nem különböztethető. A nálunk még eddig ismeretlen eljárás a következőkből áll: A lawsonia inermis leveleinek porát és indigoport összekeverve, forró víz hozzáadásával kásaszerű masszát kapunk, amelyet a megelőzőleg zsírtalanított hajra rákenünk. A szoba hőmérséklete 19° legyen. A két por relatív mennyisége, valamint a használati idő adják a megfelelő színt. 2½ óra alatt szőke, 3 óra alatt ideális szép, fénylő gesztenye-barna, 4½ óra alatt pedig a félreismerhetlenségig hű fekete hajszínt kapunk. Ezt a festésmódot dr. Weyner munkája is ajánlja. A porok beszerzése nem nehéz. Az eljárás kissé komplikált ugyan, de az eredmény annál megeléggőbb. Megfelelő idő elteltével a masszát lemossuk és előtűnk van a kívánt szín. További előnye a hajfestés e módjának, hogy a festés nem kopik s így nem szükséges 3 hetenkint utána festeni, mint a többi festéséknél. Szemöldökök sötétítésére ez a legalkalmasabb eljárás, szempillákat ezzel feketitlenek. Az ilyen pillák hosszabbaknak látszanak; legyezőalakú pillák. A tekintet mélyebb, kifejezettebb.

K. Gy. Ha még oly piros s még oly sárga is a rózsza, az etikett nyugodtan maradhat, nem fenyegeti veszedelem.

S. F. Stájerlak. Összegyűjtve megjelentek egy kötetben Nőgrádi László (Rixa Lex) e tárcái. Megrendelheti 3 koronáért a Franklin-társulat kiadóhivatalában.

W. I. Husz. 1. A kalap a legalkalmasabb, más oka nem lehet. 2. A bejelentőhivatalban minden budapesti lakos címét megtudhatja. Hatvan fillért kaphat tudakozó-ívet.

F. V. 1. Shakespeare. 2. Nemzeti párti volt akkor. 3. Sorsjegyről legközelebb.

Budapesti Napló

részére

Apró hirdetéseket

és

Előfizetéseket

elfogadnak a következő lapelárusító helyeken:

Breuer Nővérek, Teréz-körút és Podmaniczky-utca sarkok.

Adler Leona, Lipót-körút.

Pösch József, Váci-körút 80.

Özv. Véber Vimosné, Váci-körút 15.

Feldmann Mórné, Marokkói-utca 1.

Mosch utóda, Dorottya-u. 2. Magy. király-szálló.

Kürthy Kálmáné, Harmad-utca 1.

Weitzsäck Jakab, Király-utca 1.

Redlich Szidónia, Király-utca 59.

Benda Józsefné, Andrássy-ut 50. Oktogon.

Deutsch Miksáné, Andrássy-u. 38.

Schneller Mórné, Dob-utca és Károly-körút sarkok.

Sopronyi V., donány-nagyútszda, Kerepesi-ut 1.

Özv. Haláda Anna, Múzeum-körút 10.

Szántó Mór, Kecskeméti-utca és Kálmán-tér sarkok.

Deutsch Julia, József-körút 50. Baross-utca sarkok.

KÜLÖNFÉLEK.

Kép.

Halvány menyasszony
Fél se pillant.
Sugva-sugja a
Holtomiglant.

Halvány menyasszony
Hőféhére...
Búsan néz rá a
Szűzanya képe.

Farkas Imre.

— **Krüger arcképe.** A boerok elnökének, Krüger apónak arcképét a hollandusok azonnal meg akarták festetni *Israels* József festőművész által, melyet Krüger Hollandiába érkezett. Az volt a céljuk, hogy a párisi kiállításban megvett délafrikai pavilonban helyezik el a Krüger arcképét. De az öreg elnök állhatatosan ellenszegült a művésznek, azzal a kifogással, hogy nincs ideje ülni. A valóság pedig az volt, hogy a puritán kálvinista vallási okokból nem akarta az arcképet elkészíttetni. Ami azonban nem sikerült a férfiaknak, az sikerült a női tisztelőknek. *Schwarze* Teréz festőnő levette az öreg urat a lábáról. Krüger beleegyezett az ülésbe, csak azt kötötte ki, hogy az ülés reggeli 7–9 óra között történjék, a tartást pedig egészen a művészre bízta. Ebbe persze a festőnő nem nyugodhatott bele és a következő ügyes előterjesztéssel eszközölte ki a Krüger apó nyugodt tartását:

— Azt hallottam elnök ur, hogy amikor ön a bibliát olvasgatja, mindig nyugodt, erős, szilárd a tartása. Ilyen órákban szeretném tehát önt lefesteni.

Ezzel teljesen leszerelte az öregot. A festőnő aztán egy diszes és drága kötésű bibliát adott át Krügernek. A kép pompásan sikerült. A biblia nagyon megtetszett az öreg elnöknek, a festőnő tehát hálából a kép elkészítése után felajánlotta a bibliai emléktű Krügernek. Az elnök vonakodott, mondván:

— Ily drága emléket el nem fogadhatok oly csekély áldozatért, pedig bevallom, hogy ilyen kedvemre való biblia még nem volt a kezemben.

A festőnő azonban addig-addig kínálgatta, míg Krüger elfogadta a diszes bibliát.

— **Szabadkai ember az északi sarkon.** Vörös Lukácstól, aki a Balduvin és Ziegler-féle expedícióval, mint hajóépész, Andrée keresésére indult, a *Szabadka és Vidéke* Tromsából, az expedíció indulásának helyéről érkekes levelet kapott, amelyben nagybátyját az expedíció elönmunkálatairól tudósítja. A levél, amely élénken tárja fel a vállalatához szükséges felszerelések óriási mennyiségét, így szól:

REGÉNY. EGY LEÁNY.

Irta: MAXIM GORKIJ.

(20)

— Ezt előbb meg kellene engednem...
— De hogy tilthatja meg a vágyakozást...?
— Ah, igen... Hát jó, vágyakozzanak csak...
Néhány lépésre hallgatagok mentek. Varenka a messzeségbe nézett és mintha valami emlékével foglalkozott volna. Szergejevics Hippolit meg ezalatt megolvasta a foltokat a leány ruháján. Eppen hét volt: három nagy, olyan csillog formájúak, két kisebb, vesszőhöz hasonlóak és kettő olyan, mint egy-egy eszetronás. A feketeségük és elhelyezkedésük módja mintha valamely jelentőséget takarna... De hogy mit jelentenek, ezt nem tudta Szergejevics Hippolit.

— Volt már szerelmes? — kérdezte hirtelen Varenka. Volt valami a hangjában a vizsgálóbíró komolyságából.

Szergejevics Hippolit összerázkódott.

— En... Igen... De annak már nagy ideje... Mikor még ifjú voltam...
— En is... de annak is már nagy ideje — vallotta be Varenka.

— Es kibe? — kérdezte Szergejevics Hippolit, a nélkül, hogy a kérdés illetlenségére gondolt volna. Letörtött egy ágat a fárl, hogy aztán messze eldobhassa magától.

— Egy... Egy lótolvajba... Három éve már, hogy nem láttam. Akkor tizenhét éves voltam. Egyszer elfogták, meg is verték és az udvarunkba hozták. Meg volt kötözve, úgy feküdt az udvaron és rám nézett... En a lépcsőn álltam. Emlékszem, ilyen világos reggel volt, korán volt és mindenki aludt még...
Elhallgatott, emlékébe elmélyedve.

— A kocsi alatt vértócsa volt, — zsiros

Kedves Máté bácsi! Levelem a legjobb egészségben találja mindnyájukat. Valahára elindulunk. Két hajóval fogunk menni. Az egyiknek neve Fritjof. A másik amerikai, ezelőtt Eszkimónak hívták és Angolországban vették. Mi a Fritjofra raktunk 240 tonna szénét, 140 hordó kukorica- és buzisztet, 120 láda kutyakenyert, 1025 láda különféle konzerveket dobozokban. 380 láda tejet, mindegyik ládában van 26 doboz, 50 szánkó kutyáknak és lovaknak, 14 vászon-csónak, 200 pár lábszánkó, 50 hordó petroleum, 560 hordó vaj, 20 hordó hus a kutyáknak. 250 evező, 16 nagy csomag tetőpapiros, 6 léghajó és a hozzávaló sok benzín 28 láda robbantó anyaggal, 6 jégfúró gép, ezekkel a jéghegyeket robbantjuk. Mind-ezeket beraktuk és még 80 métermázsza sőt. Több mint 5000 láda jött, a többi az amerikai hajóban kell elrakni. Viszünk még 400 kutyát és 20 lovat. Nagyon sok mindent viszünk. Az expedíciónak neve Balduvin. Ziegler amerikai milliomos ledezi a költségeket. En Tromsából Szerbiába, onnét a Ferenc József-földre szerződtem. Itt kirakjuk a hajót a megyünk fóká-, rozsmár- és jegesmedve-vadászatra. A húst mind ott fogjuk hagyni a kutyáknak edelőül. Ha a szerencse szolgál és be nem hagyunk a hajóval, akkor szeptember végén visszajövök. Tisztelem és csókolom mindnyájukat. Ma indulunk. Lukács.

— **Csempésző leánykák.** Az olasz-svájci határon fekvő Maklianiceban a vámhivatalnokok nemrég egy egész leánynevelő-intézetet csempészesen értek. A fiatal nőségek gyakran kirándultak tul a határon. Hogy legutóbb egy ilyen kirándulásról hazatértek s vidáman, elégedetten baktattak hazaiel, főtartóztatták őket s udvarias bár, de határozott formában a vámszobába utasítottak. Itt megmottózták őket s im valamennyiüknek egész tömeg szívart és cigarettát találtak. Azok az áruk, miket a leánykák az idők folyamán ilyenkorán átsempészték a határon, 12.000 márka értéknek felelnek meg.

— **Proféták konkurrenciája.** Chicagóban nemrégiben új próféta tűnt fel, aki magát *Eliás II.*-nek nevezi. aki azonban rendes körülmények között a jóval polgárabb hangzású John Alexander *Dowie* névre halgat. Hívói között mindig értékes ruhákban jelenik meg, szárnyakkal díszítve, s Chicago közelében megalapította Zion szent városát. Minthogy a próféta-üldöz pompásan virágzott, nem lehet csodálkozni rajta, ha Eliás II.-nek irigyei és konkurrencsei támadtak. A legújabb versenytárs *Keresztelő János II.* név alatt lépett föl, akinek becsületes neve John Hoop, illetőségi helye St-Cloud. Az új próféta azzal a szándékkal jött Chicagoba, hogy Eliás II. aias Dowie urat tönkretgeye. Meg akar mérkőzni Dowievel és el akarja dönteni azt a kérdést, vajjon ő, avagy Dowie-e az igazi próféta, aki újra a földre szállott. Hoop 1843-ban született Bajorországban és

1878-ban ment Amerikába. Pályáját mint kőfőjtő kezdte meg, ezt azonban már nem igen lehet észrevenni rajta. Talpig fekete ruhában jár, hosszú orra van és nagy fekete bajusza. Olyan orma külseje van, mint valami vándor prédikátornak. Az új Keresztelő János — házass ember és két gyermeke van, felesége azonban nemrégiben elhagyta őt. A próféta ur városról- városra, faluról-falura utazik s a mellén nagy rezessillogat visel, amelylyel küldetését jelzi. Nem akar addig békét hagyni senkinek ameddig Dowie valamennyi hívét el nem söpörte a föld színéről. Nálunk az ilyen prófétákat el szokták zárni.

— **A kis utazó.** Angliában, de még inkább Amerikában nem ritka eset, hogy a szülő hat-, hét-éves korában világát szalajtja fiait, hogy nézzenek körül egybeült és tanulmányozzák a világot. A napokban történt Párisban hogy a Saint-Lazare pályafőn egy parányi fiókó szállt ki egy vasuti kocsiából. Sarga cipő volt lábán, rövid nadrág és utitáska. A Havreből érkező gyorsvonaton jött. Töredezett franciasággal tudakozódott a vasuti tisztviselőktől, akik azonban tekintetlén a fiókó éretlen korára, egyenest a rendőrségre vitték. Ott azután valatőra fogták. A tascó nem felelt egy szóval sem, csak lekaptá süvegét s béléssével kifelé mutatta meg a tisztviselőnek. A kalap béléssébe cédula volt varrva s rajta a következők:

— Névem X... Bostonban születtem, apám... Pénzem Y. Banknál van letétem. Tanulmányuton vagyok. Párisból... — be készülök.

Kérdik tőle, hogyan akar Franciaországban utazni, amikor franciául sem tud.

— Azt utazom, hogy megtanuljak! — feleli önértetesen a fiúcska.

A rendőrség a párisi ankor konzulhoz akart fordulni, hogy az házassármaztassa az idegenbe tévedt gyerkőcöt, de a felvilágosodott kis globe-trotter szabad polgári jogaira hivatkozva, kipirultan tiltakozott a rendőrtisztviselő szándéka ellen. Végre is szabadjára kellett bocsátani, mert a hétéves ifiúnak — hétesztendő volt! — papirjai rendben voltak. A fiókó fejébe nyomta kalapját, fiákert hozatott és igazi uri nonchalance-szal vágatott rajta odább.

— **A szerelem bolondja Amerikában.** James Fenner fiatal és gazdag amerikai polgár, házassági ügynőkhöz fordult, hogy a szemfüles közvetítő segítségével megtalálja a maga, ideálját, akit majd szeretni tud. Alig hogy a házassági ügynök megküldte Fennernek a raktáron levő ideálok arcképei közül a legszebbet, kitört a spanyol-amerikai háború és a fiatal amerikanus magára diktálta a véradó kötelességet s beállott a katonák közé. Küzdött a csilagos jobogó becsületéért és rajongott azért a szépséges hülygért, akinek birtoklását a ravasz ágens kitalásba helyezte és akinek egyelőre csak a fotográfiáját bírta. A há-

tócsa — és ide csöpögött még sok-sok vér a testéből... Remezőff Saska volt a neve. A parasztok jöttek az udvarba, megnézték és úgy vonítottak, mint a kutyák. Mindegyiknek gonosz volt a szeme. Ő azonban, ez a Saska, nyugodtan nézett rájuk... Nagy, szürke szeme volt... Sajnáltam és féltem is tőle... Beszaladtam a konyhába és egy pohár pálinkát töltöttem neki... Aztán megint kijöttem és odaadtam neki. De a kezei le voltak kötözve és nem tudott inni. Ekkor fölemelte a vértől elborított fejét és így szólt hozzám: — „Kisasszony, tartsa a számhoz a poharat!” — Megtettem... Megitta lassan, lassan és ezt mondta: — „Köszönöm, kisasszony! Adjon Isten sok szerencsét ezért!” — Ekkor odasugtam neki: — „Szókjék meg!” — Hangosan válaszolt: — „Ha életben maradok, megszököm biztosan, elhiheti!” — Roppant mód tetszett nekem, hogy olyan hangosan beszélt, hogy mindenki meghallhatta az udvaron. Aztán így szólt: — „Kisasszony, kérem, mossassa le az arcomat!” — Dumánként rögtön megparancsoltam, hogy mossassa meg. Meg is mosdatta, még is kék és dagadt maradt az arca a sok úttól. Nemsokára elvitték és mikor a kocsi elrobogott vele, ránéztem és ő köszöntött a szemével, rám is mosolygott... Pedig hogyan el volt verve... Mennyit sirtam érte... Hogyan imádkoztam az Istenhez, hogy bár megszökhetne...

— Mit gondol hát, — szakította félbe gunyosan Szergejevics Hippolit — arra vár talán, hogy egy szép napon meg fog jelenni maguknál... és akkor elmenne hozzá feleségül?

Vagy nem vette észre, vagy nem értette meg a gunyolódást Varenka, mert egyszerűen úgy felelt:

— De miért jönné ő ide?

— Ha azonban mégis eljönné... Nőül menne hozzá?

— Egy paraszthoz? ... Nem tudom... Azt hiszem, nem...

Szergejevics Hippolit mérgelődött.

— Egészen elesavarta a fejét a maga regé-

nyeivel, ezt meg kell mondanom magának, Vasziljevna Varvara... — szólt szigorúan.

Száraz hangja hallatára Varenka csodálkozva nézett a szemébe és szótlanul hallgatta durva, majdnem bántó szavait. Szergejevics Hippolit közben bizonygatta, hogy Varenka dédelgetett olvasmányai mennyire ártanak az elmének és a léleknek, mennyire ellentmondanak a való élet követelményeinek, mennyire távol vannak minden nemes eszmétől és nem törődnek az élet szomorú igazságával, az emberiség szenvedéseivel és törekvéseivel.

Keményen hangzott a beszéde az erdő csönvességében. Az ágak között itt is, ott is susogás volt hallható, mintha valaki ott rejtőzködne. Egy hosszú hang át- és átjárta a lombokat, mint valami mély, nagy sóhajtas és a levelek megre-megtek lassan, mintha almodnának.

— Csak olyan könyveket szabad olvasni, csak olyanokat szabad szeretni, amelyek megértetik velünk az élet igazi célját, az emberek kívánságait és cselekedeteik közvetlen okait. Mert az emberek megérténi annyit tesz, mint az emberek tömörked bűnt megfogásait. Tudni kell, mily rosszul élnek az emberek és mily jól lehetnének, ha okosabbak volnának és jobban tisztelnék kölesönös jogait. Hiszen mindannyian egyet kívánnak: — a szerencsét, de a legkülönbözőbb utakon törekzenek erre, néha a legrejtettebb, a legesunyább módon, mindez azonban csak azért történik, mert nem tudják, hogy tulajdonképpen mi is a szerencse, az igazi, a valódi szerencse. Egy komoly és becsületes irodalomnak már most az a kötelessége, hogy megmagyarázza az embereknek, mi a szerencse és hogyan lehet megközelíteni. Azok a könyvek, amelyeket maga olvas, ezzel a kérdéssel nem foglalkoznak... Egyszerűen hazudnak elejétől-végig. Ezek félrevezették magát s hamis fogalmat adtak magának a hősiességről... Es mi a következménye ennek? Az, hogy most az életben olyan embereket keres, amilyenek ezekben a könyvekben szerepeltek...

(Folytatása következik.)

A nekünk bemutatott számtalan megbízható, hiteles közönséget feltöltő eszen negyedszázad óta fennálló rendelő-intézet a legmeglegebbe ajánlható.

**Rendelő-intézet Budapest, Andrássy-ut 24.
az Opera mellett.**

TITKOS BETEGSÉGEKET

hugyosfolyásokat és sebeket, az önfertőztetés utó-
bajait, az elgyengült férfiak, magaműködők, a bűnjárok
utóbotrákz-ményeit, nemekl főbetegeit, bármenny-
nyire idősek is, valamint mindazon női betegsége-
ket, melyeknek a magtalanlággy egyhő főokozója az
börbetegeket győgytő új gyógyszer szerint, biz-
tos sikerrel, gyorsan és alaposan

Dr. Garai Antal

orvos, sebész, szemész és szülés-tudor, volt
oszt. kir. oszt. főorvos.

RENDEL: naponta d. e. 10 órától egész délután 6 óráig,
este 7 óráól 8 óráig.

Díjazott levelekre legnagyobb figyelemmel válaszoltatik és
gyógykezelés is gondoskodás lesz.

Nőknek külön váróterem.

Ugyanott megjelent és a szerző Dr. GARAI ANTAL-
nál megrendelhető **NEPESZEREK UTIMUTATÓ** (már a
15-ik kiadásban megjelent) a neml betegségek és azok
számtalan gyógykezeléséhez elindó könyv, volt ár 2 ft 50
kr., most csak 90 kr. A könyv jól becomagorolva lesz
számlálva, 1 írt költőre mutat, bármennyire vagy 90 kr.
utánvétel mellett.

A hirdetésekre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatal: Józsefkörút 18. szám.

Tudakozódásoknál a hirdetés számát a kiadóhivatallal mindig közölni kell.

FONTOS
cukorbetegeknek!
"MUSOL"

(törv. védve).
Egy alaposan kipróbált és kintőően bevált készítmény cukorbetegségnél (Diabetes mellitus), a cukrot 5 nap alatt eltávolítja, hogy alig marad nyoma.

1 doboz 20 porral 3 ft.
(6 korona). Kapható minden gyógyszerárban. Nagyban Dr. Egger J. L. gyógyszerárban, Budapest Váci körút, Fr. Vitek & Co. Prága.

Mindenkin segítve
lehet az összes
zálogcédulák
fölöslegével,
vidéki is, Wysockogrodnál.

Nagyfuvaros-utca 7. II. 24. Veszék öreg hamis fogakat és szájpadrásokat, használt ruhadarabokat, egyenruhákat, valamint minden elfogadhatót.

Kerékpárokat és alkatrészeket

80% Arizszállításal szállítunk privátoknak is.	
1. r. külső gummi	frt 5.50 és 4.—
belső gummi —	3.— 2.25
angol nyereg —	8.25 2.50
Acetylen lámpa —	8.25 2.50
olaj lámpa —	1.85 —.95
angol esengő —	— .75 —.50
lábbumpa —	2.30 1.90

amerikai pedálok	3.25	2.75
teljes fék	2.25	1.90
fogantyúk, párja	—	40
Valamint minden itt fel nem sorolt kerékpár-rész is. Árjegyzék ingyen. Saját javító műhely. Használt kerékpárok 35 főtől feljebb.		

Láng Jakab és Fia

Budapest, József-körut 41.
és főközlöt Rottenbiller-utca 1

**CRÈME
DE FANCHON**
a 3 sziv véd.

Rögtön finomító és
szépitő arkkrém. Leg-
jobb a szívedre!

job a vilagot.
Artalmatlan!
Zsirtalan!

Kis Nagy

tegy 1 K. tegy 2 K.
 Főraktár:
 „ORSITS” Gyógyszertár.
 Budapest, Rákóczy-tér 3.
 Vidékre 20 fillér
 többlet beke-
 dese van a
 frankó.

Kapható mindenhol. Raktár:
Török gyógytár Budapest

Légyfogó „Fliegenlust“

kipusztuja a
szesz helyisé
gekből a legy
ket, darazsat,
sto Legnagyo
tisztaság. Nem
undorító lát
vány és szag
mint a nedve
sített papir. tá

nyér és pohár
Tiszta és könnyű
nyta kezelhető
3 drb 1.70 K.,
drb 3 K., 12 drb
5.50 K. A pénz-
előleges beku-
dése esetén bérmentve, után-
véttel 40 fillérrel drágább.

„Eclipse” svábfogó
 Ajtja ezet is fog. Radkai
 kiirtaa. Ara 2.40 K. Szétküldi
 Schüller J. Bécs, H. Kurzbaurey, 4
 Ist. IX. Uldi-ut 25.

En Csillag Anna!

A black and white illustration of a woman standing, facing slightly to the left. She is wearing a long, dark, hooded cloak or robe that covers her entire body. Underneath, a lighter-colored dress or skirt is visible. She is holding a small bouquet of flowers in her right hand, raised towards her chest. The style is simple and graphic, typical of early 20th-century book illustrations.

185 cm-b. óriás Loreley-hajammal, melyet az Általán-föltalált kenőccsel 14 havi használat után kaptam. Ezen kenőcs az egyedüli szer, mely hajhullás ellen, a növesztés előmozdítására s a hajtálat erősítésére alkalmasnak találtattott. Uraknál szép teli szákkal növeszt s más rövid használat úgy a haj, mint száknak természetesen feynt és sürűsége kölcsönöz s a gyors oszuleától legmagasabb korig megővja.

**Egy tégely ára 1, 2,
3 és 5 forint.**
Szétküldés naponta a pénz
előleges beküldése vagy
utánvétel mellett az egész
világba a gyárból, a hova a
rendelések címzendők.

Csillag Anna
BÉCS: I. Sellergasse 5.
BERLIN: Friedrichstrasse 56.

Csillag Anna assz., Bécs.
Szőgyén-Marich grófné 6
excja megbízása folytán
kérek egy tégelyt az Ön
kitűnő pomádéjából 3 ft-
ért. Vegye egyuttal köszö-
netem. A grófné rendkívül
dicsérőleg szólt az Ön po-
mádéjáról.
Giese Frida.

Csillag Anna assz., Bécs
Kérem postautánvétellel egy tégelyt az Ön kitűnő hajpomádéjából küldeni.
Metternich Vilma grófnő
Rubein kastély, Merán mellett, Tirol.

Csillag Anna assz., Bécs.
Kérem postafordulattal
két téglét az Ön kitűnő
pomádéjából küldeni.
L. Schweng v. Reindorf,
cs. és k. kapitány neje,
Prága.

Tek. Csillag Anna urhölgy!
Szíveskedjék Kélmanség

Grófne Ö Nagymeltsága
helytartóné Bécs, Herr-
gasse 6. címére 3 darab
kenőcsöt 2 frtjával a haj-
ápolására küldeni, mely
máris jó eredményt mu-
tatott. Tisztelettel
Pietzi Irma, Ö Nagyméltó-
sága komornikja.

T. Csillag Anna assz.!
A világhírű hajkenőcső-
hősi csomagodéért egy tö-

T. Csillag Anna assz.!
Postautánvétellel kérnék
a kiváló hajpomádéjából
két tégelyvel részemre
küldeni.

Id. Esterházy Em. gróf
Bakony Szt.-László.

T. Csillag Anna assz.!
Tisztelettel felkérem az
eddig nagy sikerrel használt hajpomádéból ismét egy tégelyt utánvételt küldeni szíveskedjék.
Baselli báróné
Enns, Westbahn